

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hétre 2 korona.
VIDÉKEN:
 Egy évre 26 korona.
 Egy hétre 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
 4 sorban heti sor egyszer 20 fill.
 Minden következőnél 10 fillér.
 Nyilatkozat sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyetemi
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 121.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Rézvály
 Társaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 121.

Arad, 1908.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Szombat, november 21.

Mal számunk főbb közleményei:

- Vezérolkk: A budapesti ut.
- Talpa és vagon.
- Nem adják bérbe az Operaházat.
- Nagy az adóhátralék.
- A jövő háboru színtere.
- A vároal szeszgyár.
- Háborus képek.
- A Tuta diákjai.
- Mese az eltűnt és megkerült gyémántokról.
- A tanu.
- A battonyal gyilkosok üldözése.
- Aki lelőtte más menyasszonyát.
- Változások a kereskedő negyedben.
- Utazás a föld körül potya vacsorákkal.
- Egy vasuti föllenőr beleséta.
- Ösztrelcher ur hamilt.
- Térce: A huszadik század asszonya. Irta: Bigné Mária.

A budapesti ut.

— Beszélgetés a polgármesterrel. —
 (Saját tudósítónktól.)

Arad, november 20.

Az a régi mondás, hogy minden rossznak jó oldala is van, beigazolódott az aradi „nagykölcson” ügyénél is. Ha ennek a súlyos kölcsönnek megfelebbezése nem készíti Varjassy Lajost, Arad polgármesterét arra, hogy a veszélyben forgó ügyet személyes támogatásával vigye előbbre, akkor aligha utazott volna fel kedden Budapestre és aligha járta volna be a minisztériumok szobáit, hogy azokban leverje a port a hónapok s majdnem esztendőök óta ott heverő aradi ügyek aktáiról. De hát a nagykölcson szerencsétlenkezű elintézése a fővárosba küldte a polgármestert, aki ezt a kirándulást — mint ahogy a gyakorlott utazók teszik —

felhasználta arra, hogy Arad városa elintézetlen és félig elintézett számos ügyében végre személyesen sürgesse meg a kedvező elintézést.

Hogy a két napos budapesti ut nagyon fontos Arad városára, azt már a polgármester felutazásakor megírta az *Aradi Közlöny*. Most, hogy ma este visszaérkezett Varjassy, bebizonyosodott ez az állításunk. A két napi utról tényleg több jelentős ügy elintézésének hírért hozta a polgármester, akivel munkatársunk ma este beszélgetést folytatott utjának eredményéről. Az érdekes beszélgetésről itt következik tudósításunk:

Maguknak a kölcsönöknek ügyében, melyek miatt tulajdonképen a polgármester felutazott, csak részben történt döntés. Még pedig a jobbik részben: a kormány jóváhagyta a polgáriskolák építésére szükséges 400,400 korona felvételét. Ez a kölcsön — bár szintén súlyos feltételű — összegénél fogva sem annyira terhes, mint a nagykölcson és jóváhagyása már csak azért is örvendtes némileg, mert lehetővé teszi a már megkezdett és részben befejezett munkálatok idejekorán való kifizetését.

Magára a Somló dr. által megfelebbezett nagykölcson ügyére vonatkozólag ezeket mondotta a polgármester:

— A vashidak kölcsönének ügyét áttették a kereskedelemügyi minisztériumba. Miután ennek feltételei a mostani pénzdrágasághoz képest nem abnormisak és mert olcsóbbat kapni nem lehetett, azt valószínűleg jóvá fogják hagyni.

Ezt a reménységet a polgármesteren

kívül alig osztja valaki. Megmondottuk többször véleményünket erről a kölcsönről és most sem óhajtjuk, hogy a polgármesternek ez a reménysége beteljesüljön.

Két másik dologban: a vásárrendtartás és a védtöltési telkek ügyében már mi is együtt örülünk a polgármesterrel. Ezekre vonatkozólag ugyanis így nyilatkozott Varjassy:

— A vásárrendtartás és a védtöltés ügye már legközelebb jóváhagyva jön le a minisztériumból.

Mind a két esemény nagyfontosságú Arad gazdasági életére. Az előbbi az elővételi tilalom kimondásával véget vet a korlátlan kofauralomnak és első komoly lépés az élelmezés olcsóbbá tételére. Ha a kormány végre belátta ennek fontosságát és nem gördit többé akadályt az elé, hogy Arad, nem várva az ügy isten tudja mikor bekövetkező országos rendezésére, saját törvényhatóságában szüntesse meg a piaci drágaság e lényeges előidézőjét: az mindenestre jelentős eredménye a polgármester utjának.

Hasonlóképen örvendtes, hogy végre megvan a jóváhagyás a védtöltési telkek kisajátításához. Most már semmi akadály sincs a telkek birtokba vételének, a hidépítésre szükséges védtöltési munkálatok befejezésének és megvan a lehetősége az Óvár tér rendezésének is.

Másik két ügyben is eljár még Varjassy Budapesten. Egyik a hatósági mérsárszék kérdése. Ennek ügye — mondotta a polgármester — még a kereskedelmi minisztériumban van. Ezért, ugylát-szik, még sokáig kell bőjtölnünk.

A huszadik század asszonya.

Irta: Bigné Mária.

Néhány év előtt e címmel jelent meg egy nagy gondtal, tudományos érettséggel és nemeseen érső szívvvel megírt könyv. Marsits Rozina, a temesvári felsőbb leánynevelő intézet igazgatónője írta. „Az asszony mint írónő” címmel Czöbel Minka írt, — a magyar írónők egyesülése alkalmából — az ő magarsóptü gondolkodásával egy cikket s azt kéri: Való e a toll a nő kezébe?

Marsits Rozina könyve fényesen bizonyítja azt, hogy az a bizonyos agyvelő rejtélyes tekervényseivel, — a szellem alaposan művelt tudományával, a női fejben is hasznosan működik, s az a kéz, mely gyöngéden eltudja simítani a komor fellegeket — ha magát szeretve tudja — a tollat is hasznosan forgatja. Megfigyeléssel alapján tud tanítani, felébrésztetni a szegény gyarló nő megbénult önérzetét; — megmutatja az utat, ahol az önbecsülés magaslatára jut a nő; — megedzódik s ellent tud állni a sors igen gyakran kemény csapásainak.

A napirenden levő nőkérdésnek azt hiszem a legjobb szolgálatot teszem asszal, ha a jeles igazgatónő szellemes könyvéből emlékebe hozom a kimagaslóbb részeket.

„A szellemi forradalmak nem egy nap alatt születnek. Az emberi lélek az ideálok felé való tö-

rekvéselben először épen úgy zajtalanul és észrevétlenül munkálkodik, mint a fa törzsében a virágot és gyümölcsöt fakasztó nedv. Minket magyar nőket a nőkérdés még nem igen érdekelt. Érintetlenül hagytuk, mint az a vihar, melynek még csak villámait látjuk, de dörgése még nem hallik el fűtün kig. Pedig a vihar már a közeli szomszédságunkban van.”

S valóban a nőkérdés lassan közeledett. Hány megalásott, agyongyötört szív kicsordult véréstől termékenyült a talaj, amelyből kiudja mikor fog kisarjadni a női élet virágos fája, melynek gyümölcséből egyenlő joggal szakíthat mindenki?

Elhangzott Alba Nevis „Toborzója” csak csak ugyan olyan, mint a dörgő vihar, — megre-meg töle az asszonylélek, a soha ki nem mondott, soha el nem zokogott és fájdalom.

Tespedünk régen. Munkára vagyunk!
 Léleinkben az ő ember álom:
 Tudunk nevetni, tudunk szenvedni,
 Mért ne juthatnánk át a határon?”

Lehet, hogy mi még azokhoz tartozunk, a kik elvárzenek az eszméért; a nemes ideálnak mindég voltak martírjai.

De vannak és fognak lenni a nő nevelésnek fenkölt lelki apostolai, akik hirdetni fogják a nemes tanokat.

„A nő lelket, azt az Istenadta lelket, más osztályba sorozták, mint a férfié, elméjét a sötétségbe hagyták selyleni.

És az asszony túrt, mert arra tanították, hogy ez az egyetlen igazi női erény — és gondolkosni bün.

Míg végre az a szikra, mely a francia forradalomban lángra lobbant s világra hozta a szabad gondolatot s megvetette alapját a modern emberi társadalomnak, lángra lobbantotta a nők lelkiéletét is. Ennek a fényénél öbredtek fel emberi voltukra ők is.

Amint az erőszakos küsdelemmel kivívott emberi jogok megszürdtek az élet iskolájában s gyakorlati alkalmazást találtak az államok és társadalom újalakulásában, úgy a felvilágosultság és egyenlőség felmelelő légkörében a nő lelke is megmondult és a szabadság felé törek-szik. A gondolkosó nő manapság már tudja, hogy minő szellemi elhanyagoltatás alatt szenvedett a női nem évszázadokon keresztül, émi ezen elhanyagolás igazságtalan voltát. Látni és tudni kíván ő is, élvsenl azt a legtisztább gyönyört, melyet a lélek szabad és tiszta gondolata terem.”

A lélek szabad és tiszta gondolata az, mely a nőkérdés biztos alapja lehet. Szabadon, tisztán csak a művelt lélek gondolkozhat, biztos tudás, tiszta látkör nélkül a nő gyámoltalanul imbolyog; elvakítja minden hídérclény s a mai

Végül, hogy ez a tengeri kigyó is felüsse a fejét, a Westinghouse-gyárról is szólott a polgármester.

— A gyár ügyében — mondotta — nemsokára valami pozitívot fogunk hallani. Kunz mérnök, a Westinghouse-cég magyarországi képviselője, Párisban van és talán már néhány nap múlva hazajön.

Ha Kunz mérnök hazajön, ez mindenestre szép cselekedet lesz tőle. Az is lehetséges, hogy pozitív hírrrel jön haza, de már hogy ez a pozitív dolog az aradi Westinghouse-gyár felépítése lenne, abban a történetek után erős a kétségünk. Azok az eredmények, melyekkel a polgármester Budapestről hazajött, őt talán ebben a dologban is optimizmusra hangolhadják; mi már megánultuk sötét szemüvegen át szemlélni a Westinghouse-gyár levegőben lógó kéményeit.

Talpfa és vagon.

A képviselőház ülése.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Budapest, november 20.

Halálos unalom: a Ház a budgetet tárgyalja. Az üléssteremben nincs husz ember, de a folyosón is alig van több. Aki itt lézeng, az is a partokban jelentkező áramlatokról beszél. Az ugynevezett liberális tömörülés emberei egész inkognitóban vannak s úgy látszik, nem látják még elérkezettnek az alkalmas percet a nyílt akcióra. Annál élénkebben agítanak a folyosón az agrár-blokk emberei, Nagy Emil tábora.

Az ülés folyamán azonban megtelik a Ház üléssterme, mert Sztéryni beszél. Farkasházy Zsigmond tegnapi felszólalására adott feleletet s nyíltan tárta a Ház elé a talpfa szállítás és vagon megrendelés ügyét. Farkasházyval együtt a Ház is örömmel vette tudomásul, hogy a levegőben keringő hírek kacsáknak és valótlanságoknak bizonyultak.

Iusth Gyula elnök az ülést negyed 11 kor megnyitja.

Felolvassák a mult ülés jegyzőkönyvét és megjegyzés nélkül hitelesítik.

Wekerle Sándor miniszterelnök bejelentéssel az 1907. év első negyedében történt tulkiadásokról szóló számvédelési jelentést. A számszámlái bizottsághoz utasítja.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter nevében több helyi érdekű vasut engedélyezéséről szóló törvényjavaslatot terjeszt a Ház elé és bemutatja az iparfelügyelők 1907. évi működéséről szóló jelentéseit. Kiadják a közlekedésügyi, illetve a munkásügyi bizottságnak.

Esután folytatják az

1909. évi költségvetés tárgyalását.

Lorkovics Iván horvátul beszél a javaslat ellen. Beszédében szembehelyezkedik a magyar közjoggal, amiért az elnök rendre utasítja.

Lorkovics beszéde közben bejött a terebe Supilo Ferenc és közbeszólásokkal kíséri Lorkovics beszédét.

Elnök figyelmezteti, hogy közbeszólássalval ne sávarja a tárgyalás rendjét.

Nagy György: A szpon! Elfogyott az aprópénze.

Elnök: Nagy György képviselő urat ugyanerre figyelmeztetem.

Lorkovics folytatja beszédét.

Elnök: A képviselő ur úgy beszél a horvátországi bíróságokról, hogy „skandalum ami ott történik.“ Esért rendre utasítom és minthogy már másodszor történt, megvonom a szót. Szólasra következik.

Schuller Róssó: Az ókori munkáskérdésről disszertál, majd a munkásvédelem tökéletesítésének szükségességét hangoztatja. Legmegfelelőbb eszköznek tartja erre a munkásbiztosítás tökéletesítését. Az örökösödési jog modern irányban való reformálását sürgeti. Ellátás nélküli adóik a kormány speciális politikájának és ezért a költségvetést elfogadja.

Surmin György magyarul beszél: Az elhangzott vádakkal szemben kijelenti, hogy régóta az, hogy horvát képviselők pénzt kaptak dégen nagyhatalmaktól, amiért a magyar kormányval szembehelyezkedtek. Mondja meg a miniszterelnök, hogy kik azok, akik pénzt fogadtak el. Ha nem mond neveket, tudni fogják, hogy milyen emberekkel állanak szemben. Ezután horvátul folytatja beszédét és Naszlics György szereplésével foglalkozik. Laveleket olvas fel, újságclikkeket citál a gyanú elhárítására és annak megállapítására, hogy nem ő, hanem Naszlics és a mögötte állók konspiráltak. Azután Horvátország ügyének elhanyagolásáról panaszokot és kijelenti, hogy a költségvetést nem fogadja el.

(Sztéryni a talpfa szállításról.)

Sztéryni József kereskedelemügyi államtitkár Kossuth Ferenc nevében válaszol Far-

kasházy tegnapi beszédére, amelyben súlyos vádak hangzottak el a függetlenségi párt ellen. E vádakat becsületbeli kötelessége tisztázni, mert Farkasházy úgy tüntette fel a dolgot, mintha a kormány részéről meg nem engedett dologról volna szó. A talpfa ügye három fászból áll. Az első részre a mult évben hirdett a miniszterium árlejtést, amelyben az Eisler-cég kapta a szállítást. Az árlejtés szabályszerű volt. Eisler bécsi cég, de tízenhat év óta magyar is. Mi utalva vagyunk a külföldiek szakértelemére. A Máv. elfogadásra ajánlotta a cég ajánlatát. A miniszterium megvizsgálta a dolgot és első ízben nem adta Eislernek, csak az államvasutak igazgatóságának ismételt ajánlatára adta neki a szállítást. Beható tárgyalás indult meg a miniszteriumban és az osztályok egyetértő javaslatával az Eisler cég mellett foglaltak állást. Semmiféle közbenjáró az ügyben nem volt, sem hivatalnok, sem cégmegbízott, sem képviselő.

Barabás Béta: Engem meg is neveztek.

Sztéryni József: A miniszter kész az aktákat a Ház asztalára letenni.

A második fásis az ideai versenytárgyalás. Ennek eredményét a miniszter megsemmisítette, mert az ajánlat nem határidőre volt téve s az árak is túl magasak voltak. Az új versenytárgyalásra fix ajánlatot kívántak be. Ez az eljárás kizár minden közbenjárást.

(Nincs pasama.)

A túlsifa esetet is gyanúsítva bolygatják. A Larosch és Darvas cég túlsifa és talpfa szállításért folyadott versenytárgyaláson kívüli és ezért a miniszter elutasította. Később azután versenytárgyalás keretében fordult kérvénnyel a szállítás elbonyosításáért és ekkor meg is kapta. Ez esetben sem volt közbenjáró senki, legkevésbé képviselő. Az ügy a legújabb.

A vagon-ügyről is nyilatkozik. Azt mondta Farkasházy, hogy a kormány nem szerzett be vagonokat. Igenis szerzett, csökkentette is a vagonhiányt, de teljesen nem csökkentette, mert ha annyi vaggont szerzett be, amennyire szükség van, akkor egy csomó pénzt olyan vállalkozásba fektet be, amelyet nyolc hónapon keresztül, amikor szállítás nincs, abszolút nem gyümölcsözteszhet.

Farkasházy azt is mondta, hogy az újságok szubveniója a Máv. iroda szükséglettel el-

társadalomban is esrével pusztulnak el a szennyes ingoványban, mert igen kevés azoknak a száma, akik az igazi szép megismeréséhez fel tudtak emelkedni.

Nő-kérdésünk — mondja tovább Marsits — csak akkor marad a rendes mederben s csak úgy találja meg természetessé megoldását, ha a magyar nők szellemi nívóját fokozatosan s rendszeresen emeljük s annak csak egy az útja és az: a nők komoly és aspor, magasabb tanítására, mint amilyenben eddig részesültek.

A francia nő temperamentumával járó hévvel fog a nő kérdés megoldásához, de közben a divatról sem feledkezik meg. A francia férfi általában szívesen közreműködik a nők felszabadítási munkájában. Itt is előzékeny a nő iránt. De vannak közöttük sokak, különösen a művészi és írói világban, akik erősen féltik az asszonyt a szellemi egyenjogúsítástól és a vele járó szellemi és anyagi munkától, mert félnek, hogy eldurvul általa az asszonyi népség, félnek, hogy elveszi a nő lelke naivitásának megszokott báját, szóval félti elveszteni a francia asszonyt magát.

Az angol női mozgalomban megnyilatkozik az angol faj jóansága és előrelátása. Az angol asszony áll az európai nők között a műveltség legmagasabb fokán. Tudása alapos, szelvényes és felhasználja az életviszonyokról józan és praktikus. Ebből kiindulva először is társadalmi uton mutatta meg, hogy nemcsak az otthoni fűlés köré, de szélesebb körben is ember számba megy.

Bámulatosak azon, csupán nők által alakított s tartott intézmények, melyeknek az a céljuk, hogy a tesileg s lelkileg szenvedő embereket sebesít gyógyítsák. Még tisztelőtreméltőbbak azon törekvések, melyeknél fogva azon fáradosnak, hogy csatájában elfojtsák a társadalmi büntet.

Az angol asszonyok praktikus logikával és szívós kitartással mennek követelményeikben lépekről lépésre előre. Nincs bennük kapkodás, a józan érzelem és meleg szív a legszebb harmoniában olvad bennük össze. És az angol férfi? Alakában nem fél a művelt, tanult asszonytól, itt-ott megmosolyogja, de béketűrő mosollyal, mely azt jelenti: Próbálkozzatok! majd meglátjuk mennyit értek. A sikerben lesz az igazság!

Belső értékének tudatában eldobja a nő feles hiúságát. Ne féljete, hogy szerelete veszt mélységéből. Mentül tökéletesabbnak összes lelki erőnk, annál igazabb, mélyebb a szerete-tünk. Az én álmaim új asszonyának a szerelme lesz a legerősebb szerelmem. Ontudator, fenséges ajándék a lélek egybeforrása, mely túléli a mámor viharos napjait. Az ilyen asszony lesz a feleség, a szó legnemesebb értelmében. És az ilyen asszony lesz az igazi édes any, ez fogja a század rég érzélgőssé vált, erőlynelküli, okatlanul dőlgető szülői szeretetet, megint a rendes mederbe vezetni.

Ezek a fenséges elvek, melyeket Marsits Rosina oly szépen tud festeni, méltók arra, hogy a nőneveléssel foglalkozó egyének vezér-

elvül fogadják el, hogy a nőmozgalom buzgó apostolai minden túzásokat elkerülve, a tisztá lélekre ható tanokat hirdessék. Miért nem érhetné el a magyar nő is, az angol asszony nyugodt, mélyreható lelki szépségét, hiszen a magyar történelem olyan női alakokat mutat fel, akiket megbámult a világ. Ezeknek csak megisméltése lenne az, ha az átváltozott életviszonyokhoz mérve, alakulna ki a magyar nő egyénisége.

A veszedelem elég nagy, amely a társadalmat, a családi életet, a magyarság létérdekeit fenyegeti. Majdnem olyan nagy, mint midőn pusztított a török tatár. Mert amit elvesznek tőlünk, azt vissza szerezhetjük, de amit megunk el pusztítunk és bemocskolunk, az örökre elveszett.

A társadalom minden rétegében olyan nagyfokú az erkölcsi szűlés, hogy az igazi szépségnek a megértése csak egy szomorú aforizma. A nemzeti érzés operette figura görögthöz fénye mellett. Idealizmusról ne is beszéljünk, de a tisztá reális fogalmak is bele fulnak az utcséli eszatornába: minden szennyre, mocsokra ráfogják, hogy az reális, pedig annak az igazi neve moslék.

Nagyon is érdemes volna komolyan foglalkozni a magyar izónők egyesülésének eszméjével és támogatni azt, hogy azok megmenthessék az igazi hasznosnak és szépségnek azokat a női lelkeket, akik erre fogékonyak.

mén harmadfél millióról negyedfél millióra nőtt a kormány alatt. Ez súlyos vád, de Farkasházy tévedett, mert az a revat nyíltan iródszükségelekről és hírlapi hirdetésekéről szól. A hirdetések összege nem emelkedett, de nőttek az iródszükségelek. A kormány tisztán üzleti viszonyban áll a lapokban a hirdetések feladása tekintetében, nemcsak a kormányt támogató, hanem a kormányt támadó sajtóval szemben is. A magyar sajtót sokkal magasabb színvonalon állónak tartja, minthogy üzleti hirdetésekkel befolyásolni lehetne állásfoglalását.

(Farkasházy megnyugodott.)

Farkasházy Zsigmond szavainak hályzelegizitása címén szól. Felszólva tegnapi beszédéből, hogy ő a tájfélyzítást csupán edlővűs ügynök mondotta. Köszöni az államtükárnak, hogy az ügyet megvillágoztotta, figyelemet azonban, hogy maga Saterényi elismerte, hogy a pénzügyi kormány község kifogásolta a hosszú időre való szerződést. Az államtükárnak a közbenjárásról tett kijelentését megnyugvással veszi tudomásul, egyben kijelenti, hogy a gyanúsításokkal szemben legheiyesebb az ilyen nyílt éjírás.

Eber Antal és Muzsa Gyula köszöszölnak: Neveket! Tegnap neveket ígért!

Farkasházy Zsigmond: Nem ígért. Említette ugyan forgalmába hozott neveket, de ezzel nem tesz senkinek sem szolgálatot.

Az üés ezután véget éri.

Nem adják bérbe az Operaházat.

Apponyi levele.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 20

Hetek, öt hónapok óta a legnagyobb hátrahozottsággal foglalkoztak a lapok azsal a hírral, hogy a kormány bérbe szándékosik adni az Operaházat. Ez a terv a színháznak különösen technikai és zenész személyzete körében keltett nagy elégtelensége. A zenekar tagjai, akik állami alkalmazottak, kijelentették, hogy az Opera bérbeadása esetén ők a Rádoutban külön operaelőadásokat fognak tartani, mert bérlőhöz nem szerződnek. Ez irányban meg is tették már a kezdeményező lépéseket, amiddőn ma dében Apponyi Albert gróf kultuszminiszter Mészáros Inréhez, az Opera igazgatójához levelet intézett, amelyben kategórikusan kijelenti, hogy az Operát nem adják bérbe. A levél így hangzik:

— Tudomásomra jutott az a mozgalom, amely az Opera személyzete, különösen az operai zenekar tagjai között már napok óta megindult épen az Opera bérbeadása ügyében. Ezennel felhívom az igazgatóságot, hogy a személyzetet ez irányban nyugtassa meg, mert a bérlet, mint már előbb kijelenttem, nem aktuális és a bérbeadás megtörténni nem fog. A bérbeadásra annyival inkább nincs okom, mert az Operának ugy művészi, mint technikai vezetésével és a személyzet működésével teljesen meg vagyok elégedve.

Az Operaház zenészel épen ma délelőtt a Fészek művészklubban ülést tartottak, hogy az Opera bérbeadása esetén követendő eljárásukat megbeszéljék. Nagy meglepéssel értesültek a miniszter táviratáról és a délután folyamán kijelentették Mészáros igazgatónak, hogy legközelebb testületileg tisztelegnek Apponyinál és köszönetet mondanak neki.

Nagy az adóhátralék.

Gyorsítják a behajtást.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20

A városi pénztár valóságilag megostromlott várhoz hasonlított az utóbbi napokban. A polgárok adójukat fizették be s oly tömegesen jelentkeztek, hogy az állam megiehet elégedve az aradiak fizetési készségével. Kétszáznegyvenöt ezer koronát szállított be ma a városi pénztár az állami pénztárba állami adók címén.

A városi adóóra már nem volt ilyen kedvező az adótegyed, habár elég tekintélyes összeggel folyt be több mint az első három adófizetési terminus alkalmával.

Háztartásunk az éviköltségvetésében ugyan is az egyéb bevételek számba vételével még fedezetlenül maradt szükséglet fedezésére 838000 korona községi pótdadó lett előírva, melyre a mai napig csak 697000 korona folyt be a város pénztárába. Ehhez számítható még az 1907. évről maradt 297 ezer korona hátralék.

A hátralévő másfél hónap alatt a még hiányzó 889 ezer koronának kellene befolyása, hogy háztartásunk egyéb bevételeinek állandó csökkenése folytán amugyis legadozó egyszulya fenntartható legyen és az év végére még ne jelentkezzék, amit eddig sikerült a város háztartásának elkerülnie, a deficit, a város pénztárának fizetőképessége. Igaz ugyan, hogy a köztegi adókievetés eredménye az állami adók emelkedésének megfelelőleg az előirányzati összeget jóval fele haladja, de ez eredmény közel sem reális, és kaspénában különösen ez évre majd évi bevételi többletet sem jelent, mert míg egyrésztől az emelkedett hátsér és III. oszt. ker. adók jó része fellobbanások folytán jogerőssé és így behajthatóvá, a felebeséni bizottsági ülések hosszú időre való hiánylása folytán csak a jövő év elejére válnak, másrészt az emelkedett adókból majd 70% törölni is fog, a bevételi többletet pedig ellensúlyossa a végrehajtási novellának máris jelentkező hatása, melynek folytán számtalan kis adózótól az elmaradt III. és IV. negyedik oszt. adót behajtani nem lehet.

A köztegi pótdadó befizetés mai napl eredményét a következő adatok tüntetik fel:

mult évi hátralék	248 ezer korona
folyó évi előírás	838 ezer korona
összes tartozás	1086 ezer korona
folyó évi befizetés	697 ezer korona
leírás	25 ezer korona
összes lerovás	722 ezer korona
jelenlegi mérleghátralék	364 ezer korona.

A város adóbehajtási osztályára vár a munka, hogy a még hiányzó adók befizetésére a hátralékos adózókat a törvényben megengedett eszközökkel serkentésék, de polgári kötelessége is városunk minden polgárának, akik ezen kötelességük teljesítését bármilyen okból eddig elmulasztották, hogy annak eleget tegyenek, mert minden takerékosság mellett háztartásunk fizetőképessége és ezzel együtt városunk jó hírneve csak úgy tartható fenn, ha azok a bevételek, melyekre a háztartásnak a községszükségelek pontos és mindent kielégítő ellátásához szüksége van, be is folynak.

Párhuzamos ülések. Budapesti tudósítónk jelenti: Az ülések meghosszabbítására vonatkozó sürgősségi indítványt a Ház hó fől ülésén terjesztik be. Erre különösen az adott okot, hogy ma az általános vitához számos nemzetiségű és horvát képviselő iratkozott fel. Csütörtökön már permanens ülések lesznek.

Fuzió hírek. Budapestről táviratozzák: Andrássy Gyula gróf belügyminiszter és Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásiügyi miniszter ma a Házban hosszasan tanácskoztak. Mint híre terjedt, a beszélgetés tárgya a fuzió ügye volt, ameli el decemberre, vagy legkésőbb januárra nyélbe ütnek és megiesz az egységes kormánypárt.

A jövő háboru szintere.

Szerbia készülődik.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 20

Szerbiát nem félemlitheti meg a magyar-osztrák csapatok mozgósítása és nem fogja elejtani követeléseit, amint ezt a magyar-osztrák monarkia kívánja — írja a szerb kormány ma megjelent felhivatalosa. Szerbia nem enged követeléséből, bár következzék rá a legborzalmasabb háboru, a minőt a világ eddig nem látott. Szerbia mindenestre bevárja a konferencia eredményét.

És Szerbia ura szavának. Szorgalmasan fegyverkezik, noha terjeszkedni akar és megállapodik abban, hogy csak az európai konferencia idejéig kiméli nyomorult életüket. Aztán jöjjön a háboru. Igen, ilyen szigorú a kis Szerbia, amely orosz módra akar ellenünk háborut viselni.

Ma érkezett hireink ezek:

A szerb-török egyezmény.

Belgrádból jelentik: Hivatalos kommuniké megcáfolja a Szerbia és Törökország között állítólag létrejött a onai egyezmény bejjesését. Novakovic küldetésének célja az volt, hogy a Balkán-félszigeten a legújabb események folytán kialakult politikai helyzetről információkat adjon. Szerbia és Törökország között jó összhang és barátságos viszony uralkodik. Szerbiának sem a novobisari szanaszékban, sem pedig a török birodalom más részében nincsenek terjeszkedő szándékal. Est kellett Novakovic missziójának határozottan megállapítani.

Ujabb támadás Cattaro ellen.

Fiumei jelentés szerint Cattaroból azt táviratozzák, hogy montenegrói matrózok ismét megtámadták a Sanct George nevű osztrák—magyar hadihajót. A közös hadügyminiszter parancsot adott, hogy a Wien, Budapest, Monarch és Zenta hadihajók nyomban szedjék fel horgonyaikat és haladéktalanul menjenek Cattaro alá.

Jekelfalussy Lajos honvédelmi miniszter egy hozzá intézett kérdésre kijelentette, hogy semmiféle hivatalos értesítést a támadásról nem kapott.

Háboru orosz módra.

Másik belgrádi távirat szerint a szerbek és montenegróiak a konferencia után semmiesetre sem várnak tovább a háboruval, amennyiben nem kapnak rekompenzációt. A szerbek és montenegróiak minden módon azon lesznek, hogy a háboru szintert a szerb hegyek közé tegyék. Az ország belsejében levő hóborította hegyekre ágyukat vonatnak fel és csapatokat helyeznek el.

Amint egy titkos gyűlésen elhatározták, háboru esetén élni fognak az orosz rendszereiről, vagyis minden falvat felégetnek. Ha pedig az osztrák-magyar hadsereg megszállná Belgrádot, ugy a Belgrád

háta mögött levő magas hegyről, az Avalanáról maguk a szerbek bombázzák a fővárosukat.

Előre — a Drina felé!

Belgrádból táviratozzák: Marvarin községben osztrák-magyarellenes népgyűlés volt s határozati javaslatot fogadtak el, amelyben tiltakoznak Bosznia-Hercegovina annektálása ellen. A határozati javaslatot beküldték a szerb kormánynak, amelyet egyúttal felszólítanak, hogy a szerb nép legnagyobb ellenségeivel szakítva, azonnal küldje a szerb hadsereget Szerajevó felé. Ez a legalkalmasabb pillanat, mondja a határozati javaslat, Bosznia Hercegovinát kiszabadítani az osztrák-magyar járom alól. A gyűlés e szavakkal zárult be:
— Testvérek előre — a Drina felé.

Utazás a föld körül potya vacsorákkal.

„Előkelő idegemek“ a Fehér Keresztben.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20.

Egy idő óta nagyon föllendült Arad idegen forgalma. Különös urak jelennek meg a városban, akik élénk föltűnést keltenek, ahol csak megfordulnak: kávéházban, étteremben, üzletekben, hivatalokban. Ezeknek az előkelő idegemeknek azonban egy szikrát se kell örülnünk, mert ők semmit sem hoznak Aradra, ellenben annál többet visznek. Ezek az urak, akikről első pillanatban óh nyájas olvasó azt hinnéd, hogy csakugyan az előkelő idegemek kategóriájába tartoznak, ugynevezett földközi utazók, akik azt a célt tűzték maguk elé, hogy gyalog beutazzák a földet; ha nem 80 nap, hát 80 év alatt.

Az a fő, hogy megforduljanak a világ minden táján és a náluk levő könyvbe írott aláírásokkal ekwányszerűleg igazolják: „mi bejártuk kétszer a világot.“

Milyen ez ellen olvégre senkinek se lehet kifogása, mert mindenki annyit gyalogol, amennyit akar és amennyit a lába elbír. Ámde az ellen már van némi szava a közönségnek, hogy ne a publikum pénzén történjenek a nagyszabású földközi séták.

Az Aradon gyakran látható „külföldi utasok“ nyanyis olyan kitartóan pumpolják a közönséget, mintha nem is utazás, hanem pumpolás céljából bekyongának. Levelezőlapok s egyéb csekélységek árusítása közben szépen kisanuszolozzák a zsebükből a koronákat. Ki ne adakenna olyan szerencsésnek lenni, aki begyalogolja a földet?

A pumpolást ezek az előkelő férfiak kiterjesztik a vendéglőkre is. Ugy látszik azt tűzték ki egyik céljukul, hogy begyakorolják magukat a potya akomák megszerzésében.

A Fehér Kereszt éttermében ma délelőz ilyen két „utazó“ keltett föltűnést. A vendéglőben, amikor leültek, senki se tudta, hogy kik ők; olyan megjelensük volt, hogy az étterem személyzete azt hitte: valami előkelő dzsentilmenek. Pompás ebédet ettek, finom borokkal. Amikor a dudához hasonlóan megtömték magukat, odaszóltak a pincérnek:

— A tulajdonost küldje ide.

— Nincs itthon. Majd küldöm az üzletvezető urat.

Az üzletvezetőnek azután fölmutatták különféle pecsétjeikkel felszerelt vaskos könyvkötet annak igazolására, hogy ők a világot körülutazzák és mindenütt potyán esznek.

— Miért nem tetszettek ezt előbb mondani, akkor olcsóbb ebédet adtunk volna és nema legjobb fogásokat.

A külföldi utasokat ez nagyon bántotta és dohogva eihelődtek föl. Miután még a főpincértől sikerült egy-egy potyaszüveget szerezni, megörvén esapták be a vendéglő ajtaját. Az orruk alatt pedig ezt morogták:

— Schmaelge Magyarán . . .

A battonyai gyilkosok üldözése.

Ujabb nyomok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20.

Arad-, Temes- és Csanád-vármegyék csendőrségei és az aradi rendőrség detektívjei üldözik a vingái és battonyai emberpusztítás kámforrá vált tetteseit. Az aradi rendőrség bűnügyi osztályán valóságos csendőrlaktanyát kellett berendezni. A nap minden órájában érkeznek csendőrőrök, a melyek vagy jelentést hoznak, vagy direktívát kapnak a kora reggeltől késő esti órákig dolgozó Green Nándor főkapitánytól. Egész nap csüingel a telefon s a sürgönyhordó majd minden félórán megjelenik, hogy valamelyik nyomozó közeg jelentését átadja a főkapitánynak. A nyomok, melyek a gyilkosok rejtett útjait elárulnák, annál gyérebben gyűlnek. Elég idejük volt egéruat nyerni a rémes bűncselekmény után s valósággal emberfeletti munkát végeznek az aradi detektívek és a portyázó csendőrök a ferasztó és minden ideget megfeszítő nyomozással.

Ma délelőz a helyzet teljesen változatlan volt. Csak azt az egy pozitív értesítést kapta Green főkapitány, hogy az az egyén, aki a lovakat és kocsit Gájba hozta, s akinek nevét a tanu által adott személyleírás és a rendőrségi fénykép összevetéséből meglehetősen állapítani, abból a községből, ahol őt most keresték, már öt év előtt elköltözött. A csendőrség azt nem tudta megállapítani, hogy hová? Mint hogy azonban 1908. óta már többször volt bűntette, a főkapitány sürgönylleg kérdeste meg a büntetést kirovó hatóságoktól, vajjon nem tudnak a gyilkossággal gyanúsított egyénről közelebbi adatokat. Meg kell említenünk, a viszonyok jellemzéséhez tartozik, hogy két teljes napba tellett, míg Green az említett helyről megkapta azt a választ, hogy a keresett öt éve nem lakik a községben.

Délután egy igen fontos adattal bővült a gyilkosok üldözésének dossziéja. Battonyáról ma bejött a meggyilkolt Petrovics egyik tanyai szomszédja, akinek portája előtt a gyilkosság estéjén, — mint azt megírtuk — egy csendőrruhába öltözött és puskával felfegyverzett alak jelent meg s az iránt érdeklődött, vajjon Petrovics tanyáján miért van sötétség. Az azóta kiadott személyleírás alapján ez a tanu most ráismer az üldözött gyilkosra.

Hozott azonban ennél sokkal fontosabb hírt is. Elmondotta, hogy annak, mikor Gájban megtalálták a Battonyáról elrabolt lovakat, egy ember a battonyai úton suhancokkal találkozott s Petrovics tu'ajdonát képezett lópokrócot árusította. Két koronát kért érte. A suhancok a pokrócot nem vették meg. Ebből azt következteti a főkapitány, hogy a gyanúsított Gájból még aznap visszatért Battonyára s ezért holnap reggel már aradi detektívek utasnak ki, akik nyomról-nyomra követik a keresett gyilkos utirányát s azt hiszik, hogy utolérlik.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

A városi szeszgyár.

A szakértők véleménye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20.

A városházán egy alku kezdődött meg a medve bőrere. A város mezőgazdasági szeszgyárat akar létesíteni. A törvényhatósági bizottság által kiküldött szakértők ma délután mondták el véleményüket s egyhangulag úgy nyilatkoztak, hogy a városi szeszgyár kitünő vállalat lesz. Mi serkentettük a várost arra, hogy kérjen a kormánytól kontingenst, de időközben elhangzott Wekerle miniszterelnök nyilatkozata, mely nagyon is kétségessé teszi, vajjon alföldi városok kapnak-e az ipari szeszgyáraktól elvont kontingensből. A kormány a felvidéknek szánta a mezőgazdasági szeszgyárakat. A kormány elhatározását megtudják-e változtatni akiket a törvényhatóság e kérdésben mozgósít, az nagyon is kétséges.

A szakértők üléséről a következő tudósítást adjuk:

A mezőgazdasági szeszgyár ügyében javaslatteletre kiküldött szakbizottság ma délután négy órakor Lócs Rezső elnöke alatt tartott ülést, amelyen Glück Károly, Kohn S. N., Weiss Márkus és Kilyényi János vettek részt. A tanácsnok az új szeszadó törvényt ismertette, különös tekintettel azon rendelkezésekre, melyek a mezőgazdasági szeszgyárra vonatkoznak. Megállapította, hogy az V. szakasz rendelkezése értelmében 480 hektár földre van szükség, hogy egy gazdasági szeszgyár létesíthessék, melynek napi átlagos termelése két hektoliter alkohol.

A szakértők úgy nyilatkoztak, hogy egy hektoliter alkohol termelési jogának értéke 70—80 korona között váltakozik. Csak hetvenet véve, 720 hektoliter termelés után a jog ötvenezer korona értéket képvisel. A város közönsége ezt nem adja el, hanem husz évre bérbe adja s akkor az évenkénti bérösszeg 2500 koronát tenné ki. Megállapították továbbá a szakértők, hogy napi 7 hektoliter alkohol termelése mellett hetven pár ökröt lehet hisztalni s hetven pár ökröt hisztalására szükséges moslék értéke páronként 22 koronában állapítható meg.

E szerint tehát 15,400 korona az összeg, melyet a moslék felhasználásáért kapna a város.

A két összeg együtt véve 17 900 koronával emelné a jelenleg Pichlernek bérbe adott 294 hold föld bérösszegét, amelyért a város ma 7800 koronát kap, vagyis a holdankénti haszalbér az eddigi 25 koronáról 80 koronára emelkedik.

Miután azonban szeszgyárat kell létesíteni, be kell rendezni, egyúttal istállóról is kell gondoskodni, a szakértők nyilatkozata szerint a szeszgyár építése és teljes berendezése, hasonlóképpen az istállók építése és berendezése maxmálisan számítva, hatvenezer koronába kerülne, mely összeg husz év alatt évi 10 százalékkal amortizálva, az évi bérösszeget hat ezer koronával csökkentí, úgy, hogy a tiszta bérösszeg tizennyolcezer koronát tenné ki, vagyis mintegy 10—11 ezer koronával többet, mint az eddig fizetett haszalbér.

Ehhez hosszúsámitandó még a 300 hold által fel nem használható trágya feleslegnek az értéke, melyet a város magának biztosít s amely hívatta lesz a városnak konyhakertészet meghonosítására irányuló törekvését előmozdítani.

Mindenek alapján a kiküldött szakértők javaslatba hozzák, hogy:

mondja ki a törvényhatósági bizottság, hogy a szeszadótörvény értelmében 720 hektoliter kontingensnek megfelelő 7200 korona biztosítékot az adóhivatalnál deponált;

utasítja a tanácsot, hogy a részletetés iránti kérvényt 1909. évi április 1-ig a pénzügyigazgatásnál beadja;

a Pichler féle földeket az alakítandó szeszgyár céljaira felhasználja s azt a nyerendő joggal és szeszgyárral együtt, árverés útján 1909. október 1-től kezdődőleg bérebe adja;

felkéri a főispánt, polgármestert és a törvényhatósági bizottság országgyűlési képviselő tagjait, hogy a városra néve ugy pénzügyi, mint gazdasági szempontból fontos mezőgazdasági szeszgyár elérése iránt a kormánytól a megfelelő lépéseket tegyék meg.

Változások

a kereskedő negyedben.

Uj boltok az Andrássy-téren.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20.

Arad Cityje: az *Andrássy tér*, különösen annak egyik oldala. Tán egy vidéki városban sincsen annyira egy vonásra szigorítva az üzleti forgalomnak nagyobb része, mint Aradon. Ennek az utcának képét igazában az üzletek adják meg, s ezért lesznek érdekes eseménynyé azok a változások, amelyek ezen az utvonalon az üzletek során bekövetkeznek.

A legnevezetesebb egy üzlethelyiségnek ediszeje, amely a Fischer Elis-palotában van. Az a helyiség ez, amelyben azelőtt *Sugár József* férfinak üzlete volt. Az eddigi bérlő ezt még szeptemberben kiadta *Szegő Sándor* budapesti kereskedőnek, aki ott szalag, csipke és női díszmű üzletet akart nyitni. Már el is készült a berendezés, künn volt a cégtábla, amikor az üzletnyitás elé akadályok torlódtak. Heteiken át buzódott az üzlet sorsa, amíg végül is az alapításból nem lett semmi. Az üzletet ma kiadták egy *kávé- és tea különlegességi üzlet* részére, amely a közel jövőben meg is nyílik.

A Fischer Elis-féle ház másik bolti helyiségébe, ahol azelőtt *Hilyer Mihály* fodrászüzlete volt, *Eisele János* járt és díszműkereskedő költözik be. Ez utóbbiak eddig, az *Aradi Első Takarékpénztár* épületében levő helyiségét az intézet a napokban adja ki. Eddig három négy ajánlat van a bérlésre, többnyire olyanok részéről, akiknek most is Aradon van üzletük.

A Hermann palotában megüresedik a *Kneffel Károly és fia* vaskereskedő cég helyisége; a cég a vasüzletet a jövő évben átadja az *Andrényi Károly és Fia* cégnek, s annak tulajdonosa csupán a szénnyagykereskedéssel foglalkozik. Hogy a megüresedő helyiségbe kiköltözik, arról egyelőre nem lehet biztosat tudni.

Az Andrássy téren ez időszakra két végeladás is van: a *Szabó Albert*-féle házban *Singer Sándor* női divatárkereskedő és a Fischer Elis palotában *Nádler Lajos* hasonló szakmabelli üzlete. A végeladások befejeztével az a két helyiség is bérlőt cserél.

Egyébként változások várhatók a *Boros Béni*-térben, amelyek közül nevezetesebb, hogy egy új *rövidáru nagykereskedés* alapítása várható.

Ezek az ismertebb változások, amelyek mellé azt az újdonságot lehet fűzni, hogy a főtéren *bolthelyiségek drát újra fölverték*. Olyan rekordot értek el ezen a téren a háziurak, aminek megközelítik a budapesti bolthérséket, s amelyek azt mutatják, hogy Arad kereskedelmi életében a legjobb üzletet — a háziurak csinálják.

Háborus képek.

— A belgrádi színpad. —

I.

Legutóbb Franciaországban Bezlersben állítottak fel egy tízezer embert befogadó nézőteret. A színpad is, a nézőtér is isten szabad ege alatt van. Ugyan ki ne emlékeznék a bécsi nyílt színpadra, melyen háromszáz szereplő mutatgatta, hogy védelmezték Bécszet. A velencei Lidó szabad színpadán késő őszig egymást érik a hangversenyek, operettek, valószínűleg kabarék is. Es most őszre, megnyílt egy új szabad színpad: Belgrád. — Operettet adnak. Címét még nem állapították meg. A belépőjegyet már Ujvidéknél kérték. Hatalmas, emeletes tokáju, szerb dísznóhason elhízott rendőr állított be a vasuti kocsiába.

— Szabad kérnem az utlevelet?

— Tessék! — Átvizsgálta a passzust, azután illedelmesen közönyt.

— Zbogom! — kiáltottam utána, mire visszafordult.

Végignézettem — megismert. Hájás kezét nyújtotta és jólesetű csontos kezemet husos markában nyugtatni.

Azután sokat beszéltünk.

— Nagy felfordulás... Borzasztó... Elvesztették az eszüket... Félrevezették a népet... A zavarosban akarnak halászni... Ép most választotta ki az időt? Nem jöhetett máskor? Hiszen ott az ember élete nincs biztonságban! — szuszogta lassan, ventatottan, mikor a belgrádi operette után kérdezősködtem.

— Ha nincs sürgős dolga, maradjon itt — mondta a rendőr, mikor Zimonyba értünk.

— De hiszen ép azért jöttem. Látni akarom a felfordulást.

— Ha látni akarja — akkor menjen! De vigyázzon, hogy magát meg ne lássák.

Es egy is tettem. Fölhagytam azzal az elvvel, hogy a színházba nemcsak azért járok, mert látni akarok, hanem hogy engem is lássanak. A belgrádi operettnél csak látni akartam.

A színpadot már régen ismerem. A Belgrád mögött terjeszkedő Avala hegyesecsze kitünő háttér. A színpadon hol ósdiak, hol nagyon újak. Modern háromemeletes ház, szomorú nádfeleles vityilló váltakozik. A mélyen fekvő Duna medre alkalmas hely a zenekarnak. Elég mélyen van. Nem zavar a látásban és nem látjuk az erőlködő, könnyesszemű pikulást. A nagyérdemű közönség — a monarchiánk — a folyam másik partjától nézhetette a nagy színpadot. De nem is egészen így van.

Csalóka operetteszerű a színpad. Többet mutat, mint amennyi. Csak a járatlan látja úgy, mintha a Duna tulsó partján volna. Aki ismerős, az nagyon jól tudja, hogy Belgrád és Zimony egy parton fekszik és a Száván kell áthajózáni, ha a színpadra akarunk lépni. De már akkor szereplő lesz a nézőből. Azt sem tudja, hogyan kapta el a tömeg, hogyan szállt beéje a lelkesedés. Mert a nagy operetteben mindenkinek jut szerep. A hajóról még ki sem léptünk, már verbuváltak.

— Zsivio domobránei! — zudul fel a tömeg, ha egy egy idegenből visszatért hazafi markába csap a verbuvásnak. Azután viszik végig, szakadatlan zsiviózás között a Mihály fejedelem tere. Mert az önkéntesek toborzása voltaképpen ott történt. Onnan indultak el a tüntető menetek. Keresztül kaul jártak a várost és hazafias dalokat énekeltek. Az ablakok megnyílnak, lengenek a zsebkezdők. A bogárazemű, feketehaju szerb asszonykák együtt énekelnek a tüntető tömeggel. Atveszik a szopránt. A menet elején haladó gyerkőcök az altot viszik. A tömeg zömét képező jogászok eilátják a tenort. A végén haladó, részeges korhelyek borizú basszust hallatnak és így négyszólamos énekkel járják be a várost. Nem tanította össze őket senki. Ez

a szerbek, a szlávok tulajdonsága. Csak karban énekelnek. Átérik a nótát, viszi őket a lelkesedés, a bor, a pálinka egyenesen a mi osztrák magyar házunk elé.

Szinte megkönnyebbültem, mikor követségünk előtt elhaladtak. Mintha egy kő repült volna a lefüggönyözött ablakok felé. Ha jól láttam, a falat találta, azután visszaesett egy dada ölébe; — agyonütött egy hathónapos babát.

Es ezt valaki észrevette.

— Sztoj! Sztoj! — kiáltják az elől haladóknak.

Az ének összezavarodik. A tömeg megáll.

— Kiöltöttek az ablakból! — kiáltja falféheren a dada és magasra emeli a vérrel áztatott pólját. Erre aztán kitör a gyűlölet.

— Vesszen Ausztria! Pusztuljanak a svábok! Háborút, háborút! — ordít az tömeg és fenyegetik a hajdani Dumba lakosztályát.

Es itt láttak meg engem. Elibém áll egy ur. Vállamra üt és rámkilált:

— Szluga szam! Szervusz.

— Szervusz. Te is?

— Mailgass. Szerbül beszélj — sugta a fülembe, amikor fültövön csókolt.

Aztán szerbül beszéltem.

— Hová mentek?

— Zászlót égetni. Egy magyar és egy osztrák zászlót égetünk el — egy tűzön. En önkéntes hadnagy vagyok. Holnaptól kezdve zászlótartó. A török követségtől husz zászlót kaptunk. Gyere vissza a tere.

Hónom alá csuszattatta kezét és elindultunk. Az első villamos kocsit egy kézintéssel megállította. Beültünk. Ot perc múlva ott voltunk a Mihály fejedelem tere.

Ember ember hátán tolongott. A nagy fejedelem lovasszobra talapzatán három asztal. Itt írják be az önkénteseket. Itt ül a sorozó bizottság. A hatalmas éreparipa nyakában nagy tábla lóg, melyen a külföldről érkező üdvözlő táviratok, hírek vannak kiírva. A tömeg között rudakra erősített táblákon hirdetik a jelentkezett önkéntesek számát.

Tizenötezeröt száz volt, mikor ott jártam.

A szobor mögött, nagy asztal körül egy csoport vitakozó férfi: a védelmi bizottság. Valami ijedség látható arcukon. Minden harmadik szavak: Noviszád, Noviszád. (Ujvidék)

— Ujvidék alatt vannak a monitorok — mondja az egyik.

— Nagyon azok a hajók?

— Nem nagyon, de veszedelmesek.

— Mindegy. A fővárost áthelyezzük Nis-be — felel egy torzonborz haju, negyvenes férfi — Nasic, az író. Azután felkapaszkodik a szobor talpazatára: — Gospoda! Önkéntesek! Honvédek! A háboru megkezdődik. Hadihajók jönnek Ujvidék felől... Holnap már harcolunk. Jelentkezettek polgárok!

— Háboru, háboru!! Éljen a háboru. Vesszen a sok sváb. Éljen a Nagyszerbia. Éljen a bosnyák király! — ordít az tömeg.

— A Duna partjára hazafiak! — adja ki a jelzőt a szónok.

A tömeg megmozdul, de ekkor keresztültörtet egy kövéres ur. Egyenesen a szobor körül felállított asztalok felé törekszik.

Zsivio Tjelovits! Zsivio Tjelovits!

Megérdemelte az óváclót. Millió dinárt ajánlott föl a háboru szükségleteire.

Ezt mindjárt publikálták. Szerteküldték az önkéntes tiszteket. A barátomnak a Topsiderbe és a sátoráborba kellett megvinni a fontos hírt.

Először a Topsiderbe mentünk. Vagy háromszáz tizennyolc—husz éves fiatal ember ült a szerteszórt padokon. Odébb a kendőkkel leterített gyepen asszonyok heverésztek. A középen egy másfél méternyi magas száraz, falevelekből összehordott dombon vagy kétszáz gyerek nándorfehérvárasdit játszott. Összetépték az irkákat, csakót csináltak az iskolai

atlasz lapjaiból. Mindegyiknek fakard az oldalán, vagy kezében.

Más csoportban három gyerekpuskával játszottak — célbalőtték. Ellövöldözték a pennaszarakat, a palavesszőt, a ceruzákat. Pékek nagy kosarakkal jártak közöttük és ilyenformán kínálgatták a friss süteményt:

Trei svaba —
Pet para para!
Danas mozes kupit
Sutra ne znas stá bit.

(Szaladj német! Ot para a sütemény párja. Ma vásárolhatsz, holnap nem tudod mi lesz.)

Mikor megírták a barátomat, zsvivózi kezdtek. Felállott egy padra és nekik ajándékozta a milliót.

Körülbelül ezt mondta: „Egy milliót kaptatok Tjelovistól. Még többet is kaptok. Van pénz elég. György trónörökös háromszor annyit ad. Ha az első puská elszűl — a pénzt szétosztják köztetek. Menjete a Duna partra. Jönnek az osztrákok!”

Vad ordítás között mentünk tovább. Keresztül a városom, ki a sátoztáborba. Rozoga, huzatos barakok ezek. Dűledeznek és kongnak az ürességtől. Három kimustrált ágyutalp áll a bejáratnál.

— Ezekon tanulnak az önkéntesek — figyelmeztetett a barátom. Ab.

Aki lelőtte más menyasszonyát.

Egy öngyilkos halála az aradi közkórházban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20

Ma délután egy szerencsétlen szerelmes ifju ember holttestét helyezték örök nyugalomra az aradi felső temetőben. Az illetőről néhány héttel ezelőtt sokat írtak a lapok, mert lelőtte azt a leányt, akit szeretett, de aki az övé nem lehetett, azután pedig maga ellen fordította a gyilkos fegyvert.

A gyilkos fiut *Furman Tamás*nak hívték s Aradon asztalossegéd volt. Evekkel ezelőtt megismerkedett *Konstantinovic Erzsikével* egy aradi iparos fiatal leányával, akit nagyon megszeretett. A fiatalok titokban eljegyezték egymást, de amikor a leány szüleinek ez tudomására jutott, a fiut kiutasították házukból és *Konstantinovic Erzsikét* arra kényszerítették, hogy eljegyezze magát egy olyan fiatal emberrel, akit a szülei választottak számára. A leányka engedelmeskedett szülei parancsának, de egyben véglegényének kijelentette:

— En nem szeretem magát, én *Furmant* szeretem. Mégis elvesz?

A véglegény ennek dacára se állott el szándékától. Így közeledett a jegyes pár az esküvő napjához, amely szeptember végére volt kitűzve. *Furman* időközben találkozott szerelmével és megállapodtak abban, hogy együtt halnak meg. Az esküvő előtt való napon kimentek a *Glogovac* és *Mikalzka* között lévő nagyerdőbe és ott a leány agyonlőtte kedvesét, azután a saját mellébe lőtte. A leányt egyenesen a temető halottas házába szállították, a fiut pedig súlyos sebével a kórházba vitték, ott ápolás alá vették és néhány hét múlva az orvosok kijelentették:

— Megvan mentve az életnek.

— Elég baj ez nekem, — mondta siránkozva a fiu — jobb szeretnék én is *Erzsikém* mellett fekvődni a temetőben.

A lábadozó beteg rémülten gondolt arra, hogy ő a bíróság elé kerül. Folytonosan arról beszélt, hogy ő meg akar halni. Egy óvatlan pillanatban, amikor a kórház szobájában egyedül

volt, *karbolt ivott*, de szerencsére belső sérülései nem voltak veszélyesek. Amikor látta, hogy így nem pusztíthatja el magát, *erőszakos föltépdeste fölkaparta a már beheggedő lösebeit. Így vérmérgezedést kapott s ennek következtében a kórházban meghalt. Tegnap reggel hazaszállították Idős-utcai lakására, ahonnan ma délután temették. A boldogtalan szerelmest ma délután vitték ki a környék lakosainak nagy csoportjától kísérve a Felső temetőbe, ahol kedvese mellé temették.*

Egy vasuti főellenőr balesete.

Rendő, mint orvoszakértő.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20

Az aradi mentőintézmény fejlesztéséről úgy látszik teljesen megelégednek a hatóság. Megalkották s létezése óta egy jeltányival sem tökéletesítették. Ennek tudható be, hogy a gyors és rögtön segítség kezd ismeretlen fogalommá vált. Oly nehézkes, körülményes eljárás előzi meg a mentők megjelenését, hogy az egész intézmény kezd feleslegessé válni. Ezt egy ma történt sajtóbeszélgetés esemény is bizonyítja.

Somogyi Aladár nyugalmazott államvasuti főellenőr ma reggel *Ridnáró*, lakóhelyéről, Aradra jött s a törvényszéken jelent meg ügyvédje, *Morár Valér dr.* radnai ügyvéd kíséretében. Tárgyalása volt egy perben. Miután elvégezték dolgukat, a *Millenium* sörcsarnokba akartak betérni reggelizni. *Somogyi* már a törvényszék épületében rosszul érzett s kérésre *Morár dr.* hogy kísérje el a sörcsarnokig. A vendéglő ajtajában ájulás fogta el, nagynehezen betámolgott oda s az ajtó mellett egy székre ült. Néhány pillanat múlva azonban eszméletlenül esett le a székről, elterült a földön. Jobboldali hűdés érte a főellenőrt.

Schuch Ferenc, a „*Millenium*“ tulajdonosa azonnal intézkedett, hogy egész személyzete orvosokért szaladjon. Néhány vendég segítségével a szerencsétlenül járt öreg urat egy szobába vitte s ott fekvő helyet készítve élesztéséhez látott. A délelőtti órákban orvost nem lehetett találni s mint végző eszközhöz, a gyors segítség hivatásos intézményéhez, a mentők igénybevételéhez fordultak. Telefonon felhívták a mentőállomást. Onnan azt felelték, hogy csak akkor vonulnak ki, ha azt a rendőrség elrendeli.

A rendőrségnek jelentették a balesetet, megmondták, hogy súlyos rosszulról van szó s jelezték azt, hogy orvost nem tudtak keríteni. És akkor a rendőrség, ahelyett, hogy azonnal a mentőket küldötte volna, előbb meg akart győződni arról, vajjon érdemes-e a lovakat a szabolás közben zavarni, egy rendőrt küldött át az eszméletlen főellenőrhöz azzal az utasítással, hogy győződjék meg, mi történt? A rendőr megjelent, bement a betegszobába, körültekintett s látva, hogy a beteg annyira rosszul van, hogy beszélni sem tud, alkalmasnak találta őt a mentőkocsira számára.

Visszament a városházára, jelentést tett s még mielőtt a mentők megérkeztek volna, megjelent a baleset helyszínén *Posgay Lajos dr.* főorvos is, aki intézkedett, hogy *Somogyit* a kórházba szállítsák. A kórház értesítette a nagybeteg öreg ur családját s hozzátartozóit a délután folyamán meg is érkeztek Aradra.

Ha a mentőket csak egy óra lefolyása alatt lehet megkapni, akkor mi szükség van rájuk?

A TUTA DIÁKJAI.

Az aradi újságírók egy alapítványából minden esztendőben pályadíjat tűznek ki az aradi főgimnáziumban. A pályatétel: a sajtószabadság. Hadd tűnjék ki az összefűzött lapokra írt dolgozatokból: milyenek képzelik a gimnazisták a sajtószabadságot, amelyért annyi vért öntöttek, annyi börtönt töltöttek tele?

A kérdésre, pályadíj nélkül, megfelelték a — nagyváradi gimnazisták. Szomorú lenne, ha a feleletet valamennyi diák nevében, vagy csak a nagyváradi ösezes gimnazisták mandátuma alapján adták meg. A nagyváradi főgimnázium ifjuságának egy csoportja tegnapelőtt ezt a táviratot küldte a fogságból kiszabadult *Szomorú Dezsőnek*:

— Üdvözljük kiszabadulása alkalmából és örömkönnel adunk kifejezést, hogy megint folytatása lesz *Tuta* regényének.

Hát ez a sajtószabadság a nagyváradi diákoknál: *Balog Tuta*, a diezno regény. Még csak nem is *Szomorú Dezső*. Akkor azon lehetne gondolkodni, hogy vajjon nem egy tehetséges, modern író sorsa aggasztja a nemzetnek Nagyváradon fészoló ifjuságát. De őket csak *Tuta* aggasztja, s azon ujjonganak, hogy *Tuta* ismét gyalázatoskodni fog.

Semmilyen bírói ítélet, erkölcsprédikáció, vagy elkobzás nem lehet olyan lesújtó erre az írásműre, s a hetilapra, amely azt zsiros levébe mártja, — mint ez a távirat. A nagyváradi diákoknak, — a rosszabbjának — sajtószabadsága: a *Fidibusz*; — ennek a lapnak pedig arra való a sajtószabadság, hogy a bűnös misztikumért lihegő, zöld gyerekek a pad alatt olvassák, s örömben piruljanak egy-egy szónál, amelyben ötlet nincs és csak azért íródott meg, hogy a posványok szótárából egy új variánst tegyenek nyomdafesték alá.

Utálatos, nagyon utálatos. A naturalizmus frivoitásai nem bántók, mert azzal az életet tükrözteti az író, amelyet meghamisítani, szalonruhába öltöztetni nem akar. Azoknak a perverzításoknak, amelyek az újság-cikkben megjelennek, szintén van természetes indoka: hogy azok is a nap történetéhez tartoznak, s az elhallgatásával bünt, vagy társadalmi betegséget palástolna a sajtó. De az a frivolitás, amelynek az a célja, hivatása és rendeltetése, hogy csenevész lelkekben a bujaságot való lelkesedést izgassa; — olyan mesteresség, a mely már a lelkiismeretet érinti.

Nem tudjuk, válaszol-e *Szomorú Dezső* erre a nevezetes táviratra. A legtöbb joggal ezt válaszolhatná:

— Fiatal urak, — szomorú dolog, hogy egy magyar író a komoly, magabecsülte dolgai után nem tud megélni, és hogy *Tutát* kénytelen írni, mert azt megfizetik. De, hogy ezt egy ilyen üdvözlő távirattal bélyegezzék meg, — azt ép úgy nem érdekeltem meg, mint a vizsgálati fogságot, amelyet *Szlavek* bíró ur hurkolt rám.

Oesterreicher ur hamisit.

A lefoglalt magyar-utcai mulató.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 20.

Az egzekválásokban megöregedett végrehajtók praxeisában sem fordult még elő olyan eset, aminő ma történt a fővárosban. Budapest éjjeli életének egyik legismertebb nyilvános mulatóhelyén zárlatot és végrehajtást eszközöltek, mert a mulató tulajdonosa ellen egy régi bonyolult váltóügy miatt bünvádi eljárás van folyamatban. A szokatlan helyen teljesített hivatalos funkció alkalmával természetesen nem hiányoztak a humoros és pikáns jelenetek sem.

Miért történt a foglalás?

Az érdekes ügy előzményei meglehetősen komplikáltak és ott kezdődnek, hogy Hanák Jóssefnek éveken ezelőtt jól menő tejkereskedése volt, de üzleti válságok folytán rossz viszonyok közé került és Grüner—Gyulai Gyulától, a Tatra mulató főigazgatójától hat ezer korona kölcsönt vett fel. A pénzt olyan feltétellel kapta, hogy havonta kétszáz koronát fizet kamat fejében. Hogy Grünernek az ügyről uzsora miatt baja ne essék, színeléges társasági szerződést kötöttek, amely szerint Grüner csendes társa Hanáknak és a hater ezer korona mint üzleti befektetés szerepel.

Grüner minden hónapban felvette a kétszáz korona kamatot. Így ment ez hét éven át, amikor Hanák anyagilag még inkább kimerült s újabb kölcsönre volt szüksége. Ismét kapott pénzt Grüneről, ezúttal négyezer koronát. A kölcsön most már tízezer koronára rugott, amely összeg után Hanák havonta háromszáz korona kamatot fizetett.

Grünernek ez nem volt elég biztosíték és adósától két blankó váltót vett, amelyeken Hanák, mint elfogadó, felelősége pedig mint kibocsátó szerepelt s írásban állapodtak meg, hogy a váltók a társasági szerződés felmondásától számított hat hónap alatt érvényesíthetők. Grüner a szerződést felmondta s a hat hónapot be sem várva, követelte a pénzt Hanáktól. Es a kitűnő idő előtt nem akart fizetni, mire Grüner a váltókat átadta Oesterreicher Andornak, egy Magyar-utcai mulató tulajdonosának, hogy ő peresítse azokat. Oesterreicher a váltókat ügyvédjére bízta, aki egy napon magához hívatta Hanákot nejével együtt s azon ürügy alatt, hogy az idegen váltókat elrontották, ujakat állíttatott ki velük, de az új váltókat Hanákkal és felelőségével aként iratta alá, hogy mindketten elfogadóként szerepeljenek. E váltókat azután az ügyvéd peresítette s lefoglalta Hanákék minden vagyonát.

A kijátszott Hanák és neje bünyenyítő feljelentést tett Grüner és Oesterreicher ellen magánokirathamisítás és uzsora vétsége miatt. Az ügyben vizsgálatot rendeltek el, sőt Hanák kérelmére a vizsgálóbíró a bűnügyi zárlatot és biztosítási végrehajtást is elrendelte Grüner és Oesterreicher összes vagyonára.

Lepecsételik a szalont.

A vizsgálóbíró végzése alapján így ma foglalták a többek között Oesterreichernek Magyar-utcai mulatójában. Az érdekes aktus este hét órakor történt. A végrehajtó becsengtetett a szírt kapuján:

— A törvény nevében! A kaput kinyitották és Frida asszony, a tulajdonos neje rémülten hallotta, miről van szó. Könyörgésre fogta

a dolgot, de nem hederítették rája s először is lefoglalták a kasszában talált készpénzt, huszonegyezer koronát továbbá nagyértékű ékszereket s öt darab különböző összegűkről szóló váltót. Azután lepecsételtek az első emeleti szalont.

— Az Istenért, — kiáltott ekkor kétségbeesve Frida mama, — csak nem akarják lepecsételni az ágyakat is?

A végrehajtóval együtt érkezett rendőrtisztviselő megnyugtatta:

— Az ágyak fontos szerepet játszanak az üzletben és a keresés hasznosnak, tehát a végrehajtási novella értelmében nem lehet őket lefoglalni.

Ínét a végrehajtó s a rendőrség a Kossuth Lajos-utcai Magyar Világ kávéháza ment, amely fugyan Neményi Bélának, a Gambrius vendéglő volt tulajdonosának nevében áll, de a vizsgálat során megállapították, hogy Oesterreicher Andor is résztulajdonos. A végrehajtó tehát az öt megillető részt lefoglalta.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Virraszt a szerelem, vigjáték. (bérlet.)

Virraszt a szerelem.

(Vigjáték 4 felvonásban. Írták: Fiers és Caillavet. Fordította: Adorján Andor. Bemutató előadás.)

Sok kísérletezés után végre megtalálta a színház azt a darabot, amelyik a múlt év nagy sikerét, a Josette kisasszony a feleségem című vigjátékot eleveníti fel. Francia termék a Virraszt a szerelem, de ment minden kosonériától, ugynevezett fehér darab, finom ötletektől színporkázó, komolyabb tendenciájú vigjáték.

Egy bajos, kicsi asszonyról van benne szó, aki mikor megtudja, hogy megcsalja az ura, első haragjában revánst akar adni és erre a célra a leggyámoltalanabb ismerősét, egyik kikoszorózott imádóját választja ki. Bravurosán megcsinált felvonás a szerelmi légyott, melyen semmiféle történet és amelytől a darab a címét kapta. Virraszt a szerelem és a fiatal asszony, aki imádja az urát, minden veszedelem nélkül esik át a kalandon. A szerzők a pompás mesét sok ötlettel, szellemi színporkázó beszélgetések keretében, eleven alakok beállításával hatásosan gyúrták vigjátékká és nagyon régen láttunk kedvesebb, elragadóbb uri alakot, mint a darab fő ura alakja, Jacqueline. Csupa báj, üdőség, megvesztegető szemérem, ötlet és a finom alak, aki elbűvöl az embert. Ezért az egy szerepért is érdemes megnézni a darabot, melynek egyébként minden alakja karakterisztikus és érdekes. A jó hírnevére szinte betegesen féltékeny mondan, aki állandóan szerelmi kalandokban utazik, talán már nem is francia típus, hanem internacionális polgárjogot nyert. Nagyon kedves alak De Juvigny márkiné, aki minden bűnre talál valami szellemes operációt, ami egyszerre mind mentsége is a botlásnak. Jóízű alak egy tipikus francia abbé, aki az állam és egyház közötti harcban, lejjálsan és okosan az állam javára dönt és kitűnően tudja összeegyeztetni a papi hivatást, a liberális világi lefogással. De a legfényesebb figura Vernet Adolf ur, egy fiatal tudós, akit a szerzők így jellemeznek: olyan, mint egy állomásfőnök, vagy egy páholynyitogató nő. A vonatok előtte robognak el, viszik a násiutasokat, a boldog szerelemeseket, de ő sohasem ül fel a vonatra, mindig visszamarad az állomáson. A páholynyitogató nő hallja a tapsokat, a kacagást, vagy sírást, de sohasem látja a darabot. Vernet ur is szerelmes, de még csak nyilatkozni sem

mer, hanem más veszi feleségül szerelme tárgyát. Vele akarja Jacqueline megcsalni az urát, de mikor megakarja csókolni, pontot kap és mikor a férjnek szemrehányást tesz hűtlenségért, az ő szemét akarja kikaparni a megcsalt asszonyka. Ő volt és marad Adolf és semmi egyéb.

Csupa érdekes alak vonul fel ebben a vigjátékban, melyet ma este kitűnő előadásban hoztak színre.

H. Harmath Józsa adta Jacquelinét és ezzel az alakításával határjelzőt állított addigi és ezután művésze közé. Ezzel az alakításával kiforrott művész nagy kvalitásait bizonyította be. Amit a szerepről fentebb elmondunk, azt mind megkapjuk Harmath Józsa nagyszerű alakításában. Ritka nagy siker járt ennek az igazán művészi produkciónak nyomában és a művész legnagyobb sikerének a mai estét tarthatja. Az ő és Szendrey Mihály nagyszerű Vernet Adolfja orkeszteres házakat jósolnak a Virraszt a szerelemnek. Kacagató volt a szegény, gyámoltalan Adolf szerepében. A közönség harsogó derűltséggel kísérte minden szavát és mozdulatait és nyílt színen is zajos tapsokban részesítette. Novák Irén (Lucienne), Follinuszné (De Juvigny márkiné) és Várnay (Abbé) kitűnő alakításokkal járultak a sikerhez. Mártonfinak jó ruhát voltak és nem rontott. Zalay Margit és Ditrői passzív szerepekből nem sokat csinálhattak. Kifogásolódó, hogy mikor főúri környezet szerepel, egyesek feltűnő pongyolassággal öltözködve jelennek meg a színpadon. Kellőmés feltűnést kelteit a fedett színpad és a minden tekintetben gondos rendezés.]

A Virraszt a szerelem nagy sikert aratott és a ma még ritka padsorok bizonyára megtelnek a kitűnő vigjáték következő előadására.

H. G.

* A Bihari-tárlat. Bihari Sándor hagyatékából rendezett kollektív tárlat egész napon át megtekinthető Weiss László könyv-, papír-, zenemű és műkereskedő szalonjában.

* A „Modern Színpad” főszezonja. Fővárosi tudósítónk írja: valósággal „secret de Polichinelle” — olyan titok, a melyről mindenki tud és mindenki beszél, — hogy a fővárosban az idén nincs jó színházi szezon. A nagy színházai változásoktól, új alakításoktól, új direktoroktól roppant sokat várt a közönség, és most november közepén, mindenféle konstatálják szóban és írásban, hogy a közönség nagy várakozásában bizony alaposan csalódott. Itt a színházi főszezon, de csak időben. A színházak egyikének sincs még főszezonja, mert egyik sem találta meg még az idei slágerét. A nagy színházak tudnillik, mert egy kis színház van Budapesten, amelynek a főszezonja már akkor megkezdődött, amikor megnyílt: szeptemberben. Ez a kis színház a Nagy Endre páratlan népszerűségű kabaretja, az Andrássy-utcai „Modern Színpad”, amely most már harmadik műsorával, a novemberi műsorral, örvendeztetni a fővárosi és az ország, minden részéből felránduló vidéki közönséget. Három kacagató kis színdarab, melyek társadalmi ferdeségeket eszfoltnak ki, és huszonöt pompás kabaret magánzám szerepel most az új műsoron, melynek számai és kis színdarabjai között az országszerte ismert nevű humorista, Nagy Endre, tartja híres konferenciáit. A kiváló író a színdarabokban is fellép és mellette ünnepli a közönség a leghíresebb és legkiválóbb magyar kabaret művésznőt: Medgyaszay Vilma, a „Modern Színpad” primadonnáját. Ferenczy Károly, Fábian Kornélia, Szécsi Magda, Balogh Böske, Sajó Géza, Huszár Károly, Barsony István és még öt-hat művész és művésznő minden esti fellépése ad még különös érdekességet a „Modern Színpad” főszezonjának.

A tanu.

Idő: reggel 9 óra. Hely: a város egyik emeletes háza előtt. Személyek: egy piros baboskendős, székefűrtős imádott, egy cillinderes pelyhesbajuszu imádó, egy harmadik, aki sem nem baboskendős, sem nem pelyhesbajuszu. Ellenkezőleg — rendőr.

A történet elején a baboskendő kecsesen kihajol az emeleti ablakon s láthatólag boldog elmerüléssel mosolyog az alant föl és alá sétáló pelyhesbajuszu, aki a legelegánsabb könyökszöglettel kapja le fényes cillinderét. „Kezeit csokolom”-ok subognak föl az emeleti ablakhoz, honnan most már egyenesen észvesztően bólongat le a baboskendő. A pelyhesbajuszu tovább sasíroz, hogy újból visszasasírozzon: ezt a pauzát a baboskendő arra használja föl, hogy félrefordítja az arcát, habkeze messze kinyul az ablakból, a habkézben egy portörli rongy lebeg, olyan lendülettel, mintha ő is hozzátartoznék a szerelmes szív bucsujelmezéséhez. Ez a prótikus hajlamokkal stréberkedő rongydarab nagy páthosszal int „Isten veled”-et s biztat „viszontlátásra”, miközben csak úgy ontja magából a port, szemetet. Ebben a pillanatban lép föl a harmadik számmal jelzett szereplő. Illedelmesen megállítja a sétáló pelyhesbajuszt.

- Láta ott fönt?
- Tessék?
- Azt a kisasszonyt.
- Hogy láttam-e? — hebegi omez boldogan s még egyszer visszatekint.
- Ugyancsak rázta, — sunnyogta a rendnek hamiskás szemű öre.
- Hm! Nekem rázta. A szerelmét rázta.
- Bajosan lesz az ügy, mert szivarvég is volt közte, meg pihe. Ismeri önagságát?
- Hogy ismerem-e?
- Talán a nevét is tetszik tudni?
- De még mennyire! Pancsika. Az isteni Pancsika.
- No igen, a keresztnéve. De a vezetékneve azt hiszem, hogy...
- Dehogyan is! Szőke Pancsika, tudja? Szőke Pancsika. Az én édes kis Pancsikám.
- Köszönöm. (A rendőr szalutál.) Szabad uraságod nevét is kérdeznem.
- Az én?
- Igen, az ön...
- De miért?
- Kérem uram, ne ellenkezzék, a nevét és lakását.
- No de...
- Utoljára kérem, most még teljes tisztelettel, a nevét és lakását! Ön az én tanum.
- A pelyhesbajuszu bemondja a nevét és a lakását.

A folytatás: a rendőr bácsi följelenti a portörli-rázás miatt a baboskendőt s pelyhesbajusznak kell tanuskodnia az imádott Pancsika ellen...

Ipszilón.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Fogházra ítélt ügyvéd. Budapesti tudósítónk jelenti: Csinos botrány volt a múlt év őszén a máramarosmegyei *Rahó* község járásbírósi hivatalában. *Acél* Gyula járásbíróra irátamadt *Kaál* Elek rahói ügyvéd s így kiáltott rá:

— Ilyen gazember még nem ült a bírói széken. *Acél* a szolgálával akarta eltávolíttatni a dühöngő ügyvédet, aki ekkor a bíró elé ugrott és őt arcul ütötte. Az inzultált bíró fejelentésére a máramarosi törvényszék hatóság elleni erőszak és két rendbeli rágalmazás vétsége miatt *Kaál* két heti fogházra és kétszáz korona pénz-

büntetésre ítélte. Ezt a büntetést a debreceni tábla leszállította, mert az ügyvédet csupán rágalmazásért ítélte el háromszáz koronára. A Kuria ma úgy döntött, hogy az ügyvédet hatóság elleni erőszak és rágalmazás vétségében mondotta ki bűnösnek s tizenöt napi fogházra, továbbá kétszáz korona pénzbüntetésre ítélte.

Egy milliomos tragédiája.

Kettős halál a rossz asszony miatt.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 20.

Megdöböntően tragikus befejezést nyert egy nagyszabású botrány, amely London egyik ismert és dús gazdag családjában játszódott le és sokáig foglalkoztatta az angol főváros előkelő köreit. Néhány évvel ezelőtt *Vavy* Bernhard William, egy londoni milliomos kereskedő fia megismerkedett egy fiatal, csodaszép nővel, *Key* Irénnel, aki egy kétes hírű mulatóhelyen volt alkalmazva.

A fiatallembert beleszeretett a romlott erkölcsű leányba s órási összegeket pazarolt rája, majd pedig elhatározta, hogy elveszi feleségül. *Vavy* előkelő családja minden uton igyekezett a házasságot meggátolni s a fiatallembert végzetes szándékától eltéríteni, de a családtagok igyekezete hiábavaló volt, a botrányos esküvő megtörtént.

Vavy családja minden összeköttetést megszakított a fiatal párral és a londoni előkelő társaságok is elzárkóztak előlük. Ennek dacára az új pár eleinte boldogan élt gyönyörű palotájában. Néhány hónap múlva azonban vége szakadt a boldogságnak. A fiatal asszony visszakivánczolt régi züllött mulató társaságába s több ízben napokig eltűnt férjétől. E miatt állandó lett közöttük a viszálykodás, míg végül abban állapodtak meg, hogy békésen elváljanak. Az asszony elköltözött férje házából s folytatta előbbi életmódját.

De *Vavy* nem birt az asszony nélkül élni s tudakozódott a címe után. Mikor megtudta, hogy neje hol tartózkodik, levelet írt neki s randevut kért tőle. Csakhamar visszaérkezett a válasz, hogy neje szívesen látja őt az Empire színház sétaterében.

A szerelmes férjet rendkívül elkésértette, hogy neje éppen ott adott neki találkát, ahol igen rosszhírű helyiségek vannak. A találka tegnap délre volt kitűzve. *Vavy* magához vette a Browning-revolverét s automobilon a megjelölt helyre hajtatott. Ott találkozott nejével, a kit beültetett maga mellé az automobilba azzal, hogy vacsorálni viszi.

Az asszony gyanútlanul beült, de alig indult meg a gép, az elkésértett férj előrántotta revolverét és ötször egymásután nejére lőtt, aki nyomban meghalt. *Vavy* ekkor önmaga ellen fordította a fegyvert s szíven lötte magát.

A szörnyű tragédia oly gyorsan történt, hogy mire a soffőr a lövések zajára megállította a gépet s kinyitotta az automobil zárt ajtaját, *Vavy* és neje már halottak voltak, de a férj szájában még ott füstölgött az égő cigaretta.

MESE

az eltűnt és megkerült gyémántokról.

Letartóztatott ékszertolvaj.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20.

Lapunk mai számában röviden megemlékeztünk arról a feltűnés: keltett lopásról, mely tegnap *Igaz* Sándor szabadságtéri óra- és ékszerüzletében esett meg. A rendőri nyomozás sikere cöljából nem hoztunk nyilvánosságra olyan adatokat, amelyek a ma délután letartóztatott ékszertolvaj a maga bűnének leleplezésére használhatott volna fel.

A ma délelőtt foganatosított kihallgatás után azonban a rendőrség meggyőződött arról, hogy a budapesti ékszergyáros tízezer korona értékű gyémántjait *Igaz* egyik óras segédje rendkívül ügyességgel, ugyszólván a gyáros és az üzletben jelenlevők szemeláttára lopta el. *Mann* Fülöpnek hívják ezt a hirtelen kezű urat; mindössze két napig van Magyarországon s azzal kezdte meg működését, hogy ékszerlopással akar egyszerre vagyonhoz jutni. Galiciából származik. Brdy községből jött direkte Aradra s *Igaz* üzletében kapott alkalmazást. Munkakönyvének tanúsága szerint mindenütt csak rövid ideig dolgozott s azért a rendőrség multja iránt is érdeklődik.

A letartóztatás alkalmával a következőkép mondotta el az ékszer eltűnésének és megtalálásának történetét.

— Tegnap délelőtt *Igaz* üzletében megjelent *Láng* Sándor fővárosi ékszerkereskedő, aki kézibőröndjét az asztalra helyezte. Kinyitotta és abból minta darabokat szedett elő és sorba rakta az asztal hosszában. A főnökkel egyik segéd társammal nézegettük az ékszereket, a melyekből *Igaz* rendelt is. Nekem néhány perc múlva távoznom kellett az üzletből, eléptem az asztal mellől s révnülten veszem észre, hogy egy fekete tok hever a földön, a melyet valószínűleg én vertem le, mikor megfordultam. Roppant megijedtem, mert attól féltem, hogy ha felfedezik a földön heverő és tízezer korona értéket képviselő dobozt, azt hiszik, hogy én ejtettem le, mert elakarom lopni.

A gyáros elkészült áruinak bemutatásával, visszacsomagolta ékszereit s ekkor vette észre, hogy egy tokban tartott gyémánt gyűrű gyűjtemény hiányzik. Lármat csapott s az üzletben lévőket felelősségre vont. Főnököm azonnal azt ajánlotta neki, hogy tegye tüvé az üzlethelyiséget, keresse mindenütt a gyémántokat, mert innen senki el nem távozott s így, ha az üzletbe hozta azokat, ott meg is kell kerülniök. En nem mertem szólni s nem is tudtam szóhoz jutni, mert rosszul éreztem magam a nagy félelemtől. Az egész üzlethelyiséget átkutatták, a raktárban is keresték az ékszereket s mikor láttam, hogy az óratokhoz közelednek, én magam mutattam meg abban az ékszertokot. En ellopni nem akartam, csak nem mertem visszaadni, mert attól féltem, hogy lopással fognak meggyanusítani, mikor a földreesett dobozt felvettem.

A rendőrség természetesen nem hitte el *Mann*nak ezt az ügyetlen meséjét, hanem bebizonyítottan látta a lopást s előzetes letartóztatásba helyezte. Holnap átkísérik az ügyességhez.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 21-én az időjárás: változó, hűvösebb, sok helyütt csapadék.

— **A balpárt értekezlete.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Az országgyűlési balpárt ma este Babocsay Sándor elnöklésével értekezletet tartott. Elnök bejelentette, hogy a párt bomlásáról szóló hírek nem felelnek meg a valóságnak, mert eddig csak Hoffman Ottó lépett ki. A párt utasította az elnököt, hogy Lengyel Zoltántól kérjen határozott választ arra, vajjon kilép-e a pártból, vagy tagja marad? Határozatban mondta ki a párt, hogy a többség által lojálisan felajánlott bizottsági tagsági helyeket elfoglalja. A szigetvári és bihari kerületben jelöltet állítanak. Ma este az a hír terjedt el, hogy Benedek János kilép a pártból s a demokratákhoz csatlakozik, Toroczkay Viktor báró pedig Mezőfi pártjába lép.

— **A „Ne temere”-ügy döntés előtt.** Egyik fővárosi lap értesítése szerint a szeptemberben tartott püspöki konferenciáról a „Ne temere”-ügyben memorandumszerű előterjesztést küldtek Rómába, melyre azonban eddig döntés nem érkezett, csupán 1909. évi január hó 1-ig felfüggesztették a dekrétum végrehajtását oly formán, hogy a megváltás püspökök esetéről esetre a egyes házasságokra nézve a tridenti kötelező forma alól felmentést adhatnak. A „Ne temere” szerint a házasság érvényessége szigorúan a tridentin formához van kötve, vagyis a katolikus áldozár és két kifogástalan tanu jelenlétében történjék a házasságkötési kijelentés. A „Ne temere” azonban kötelező a katolikus félre akkor is, ha más vallással köt házasságot. Azonban előfordulhatnak esetek, mikor a katolikus fél nem felelhet meg a „Ne temere” dekrétumnak, mert például seidővel köt házasságot, vagy a protestáns fél nem akar reversálist adni arra nézve, hogy összes gyermekét a katolikus vallásban nevelet. Ekor persze a katolikus lelkész nem adja össze a feleket. A püspöki kar tehát oly általános felhatalmasást kér, hogy Magyarországon a vegyesházasságokat a tridentin kötelező formától eltérőleg törvényesnek ismerhesse el, ha az katolikus áldozár jelenléte nélkül, de két tanu együttes jelenlétében kötötték és erről közokirat állítottatott ki. Az ilyen esetekben a püspök a katolikus félre nézve is érvényesnek tekinteli a házasságkötést. Már most, mi lesz az előterjesztés sorsa, azt tudni nem lehet. Csernoch János csanádi püspök legutóbb Rómában járt, de nem sok reménnyel van eltelve az oltán szerzett benyomások után. Az itteni egyházi körök abban bízhatnak, hogy Majláth Gusztáv erdélyi püspöknek, ki a pápa aranymiséjén a magyar püspöki kar képviselője és a római Kurián „gratissima persona” és a kit legjobban érdekeli a vegyesházasság dolga, mert az erdélyi egyházmegyében van a legtöbb vegyes házasság, sikerülni fog a „Ne temere”-ügyben eredményt elérni.

— **Merénylet Rockefeller ellen.** New-yorkból táviratozzák: Adirondas közelében eddig ismeretlen merénylők váltók elzárásával akarták kisiklatni azt a vonatot, a melyen Rockefeller Vilmos, a petróleumkirály utazott. A merénylet a váltóór ébersége következtében megghiúsult.

— **A mintaszerű aradi számvevőség.** Miskolc város számvevője, Heti Ferenc jött ma Aradra, hogy a belügyminiszter utasítására az aradi számvevőség ügykezelését tanulmányozza. A belügyminiszter abból az alkalomból, hogy

Miskolc törvényhatósági joggal felruházott város lett, az adminisztrációt modern alapokra akarja ott fektetni s ezért mintául az aradi számvevőséget ajánlotta.

— **Achim L. András — képviselője-lölt?** Megbízható forrásból értesülünk, hogy a Rigó Lajos halálával megüresedett bihari kerület választópolgárai Achim L. András, a parasztpárt elnökét akarják jelölni. A parasztpártnak ugyanis a bihari kerület több községében szervezete van, s ezért azokon a helyeken a legkomolyabban foglalkoznak az Achim András jelölésével. Ezt a hírt lapunk zártakor vettük s így nincs módunkban utána járni annak, hogy Achim András elfogadja-e a jelöltséget, vagy sem.

— **Meggyilkolt kinal tábornok.** Párisból táviratozzák: A Newyork-Herald nak azt jelentik Tokióból, hogy Juan Fickait, a kinal hadsereg ujjászervezőjét megmérgezték.

— **A nádasi tifuszjárvány.** Az arad-megyei Nádás községben pusztító tifuszjárvány szinte naponta újabb áldozatokat szed. A mai napon öt újabb megbetegedés történt, egy román földműves pedig, aki már több, mint két hete fekszik tifuszban, ma reggel meghalt. E szomorú esetek dacára mindeddig nem lehetett gátat vetni a járvány terjeszkedésének. A vegyvizsgálat végett a fővárosba küldött vizről még nem érkezett le a vélemény, de több, mint bizonyos, hogy a temetőből megfertőzött víz terjeszti a járvány bacillusait.

— **Az eladott élet.** Kádár temesmegyei község előjárósága tegnap távbeszélő után arról értesítette a buszásfürdői járási csendőrpáncsnokságot, hogy a minap Duka Géza báró kádári nagybirtokos, követségi tanácsos posta útján egy román nyelven írott névtelen levelet kapott, amelyben a névtelen levél írója bejelenti neki, hogy *élete huszazet koronáért el van adva* egy idegen férfinak és életét csakis egy kádári emberrel válthatja meg. A buszásfürdői csendőrpáncsnokság szonnal megindította a nyomozást, melynek folyamán a következőket állapította meg: Kádár község előjárósága nevében Dragla István községi bíró, Mesébe Marku községi pénztáros és Paun Marku esküdt, urbéri földek visszaszerezése végett pert indítottak Duka Géza báró ellen. Idővel azonban a panaszosok nagy része visszavonta a keresetet és csak az említtettek ragaszkodtak a perhez. Megállapították a nyomozás során, hogy a község lakossága előtt nagy tiszteletben álló bárót veszély nem fenyegeti és a névtelen levél csak azért lett kiadva a panaszt visszavontak részéről, hogy a pert folytaték ellen vizsgálat indíttassék és esetleg őket is panaszuk visszavonására kényszerítsék. Az eset egyébként az egész községben érthető szenzációt keltett.

— **Elítélt igazgató.** Budapestről jelentik: Az esküdtbíróóság ma a „Társadalmi forradalom” egy vallásellenes cikkével foglalkozott. A szerző Weiss Jenő beüszedő, az ügyesség nézete szerint a papságot olyan társadalmi osztályként tüntette fel, amely bármely megkérgesedett nevű tőkés módjára s az épen áltai hirdett ember-szeretettel ellenkezőleg csak arra törekszik, hogy vagyont kaparintson össze, habár munkáját ehéberem tengeti is. Buija a népet a szászokról. Terjeszti mindazt, ami sötét és kárhözhatóbbá teszi a fő di életet. Kése, amelylyel dolgoit intési, piszkos és véres. Egész működésével csak gyűlöletet és egyenletlenséget szit. Undek és gyalázatos az a világ, amelyet magának terem. Bachanállákat, orglátat fed a tisztas élet hazug lépésével s a prostitúciónak a papság a leglényegesebb fenntartója. A kultúra igazán csak az utolsó pap halálával, az utolsó

templom rombadőlésével fog megindulhatni utjára. Az ügyesség a cikkben osztálygyűlöletre való igatást látott s ezért Weiss Jenő ellen megindította az eljárását. A pört Zsitvay bíró elnöklésével ma tárgyalta az esküdtbíróóság és Weiss öt havi fogságra és hatszáz korona pénzbüntetésre ítélte.

— **Vonatkisiklás.** Nagyszentmiklósról táviratozzák: Hódmezővásárhely közelében ma reggel egy helyi érdekű személyvonat kisiklott. A mozdony és a kocsk felborultak, három utas megsebesült. A szerencsétlenséget az okozta, hogy a vasúti talpíákat a nagy esőzés teljesen elámosta.

— **Véres családi dráma.** Prónafalván, mint Kiskőrösről írjak, egy régi családi viszály véres befejezést nyert. Endrődi Károly (is évvel eselőtt jó módban élt a Prónay báró családtól bérelt birtokon. Feleségét nagyon szerette, de mikor megtudta, hogy felesége megcsalja, felkapta vadászlövegét, hogy az asszonyt lelője. Nagyobbik gyermeke, a hat éves Károly sírva könyörgött apjának, hogy ne bántsa az anyját. A boldogtalan apa szíve meglágyult, futni engedte a hűtlen asszonyt, aki a csendőrségre rohant. Amikor Endrődi meghallotta, hogy a csendőrök jönnek, önmaga ellen fordította lövegét és azok már csak Endrődinek holttestét találták ott a felette síralkozó kis gyermekét: Károlyt. A hűtlen asszony szán hama-rosan a csábító földműves legény, Nagy Ferenc felesége lett, de a kis gyermeke nem tudta feledni atyjának tragikus halálát. S most, hogy feicsperedett, csak az alkalmat leste arra, hogy atya halálát megbossulja. A napokban a mostohaapa megverte az ifju hugát, mire a flu feldühödve ráírvált mostohájára:

— **Nem elég, hogy az apámat megölted, most a hugomnak a gyilkosa akarsz lenni.**

Nagy Ferenc csillagot kezdte a felingerült fiut, de azt annyira elfogta a düh, hogy vasvillát ragadott és mostohája felé rohant, hogy agyonüsse. Nagy, amikor látta, hogy mostoha fia feléje akar sujtani, kirántotta zsebéből revolverét, rálőtt Endrődi Károlyra, aki egy jajszó nélkül holtan rogyott össze.

— **Egy évi börtön kéjgyilkosságért.** Az aradi királyi törvényszék, mint esküdtbíróóság 1907. november 8-án tartott főtárgyaláson egy évi börtönre ítélte Mócs Tódor újságíró, mert cselédjén erőszakot követett el és aztán késsel összeszurkálta. A kuria ma érkezett ítéletével a semmisségi panaszokat elvetette s az esküdtbíróóság ítéletét hagyta jóvá.

— **A Közpentiban ma szombaton tombolacsaló.**

— **Takarékoskodni és gyorsan tőkét gyűteni csak úgy lehet, ha nélkülözhető filléreinket egy olyan pénzügyintézetnél helyezzük el, ahol a postatakarékpénztárnál kamatnál jóval magasabb betétkamatot kapunk; ezen célra ajánljuk az Aradi Hitelbank- és Takarékpénztár Részvénytársaságot (Salacz-utca 6. szám.) Ezen intézetnél takarékbetéteket a legkisebb összegtől kezdve a legmagasabb összegig fogadnak hat százalékos betétkamattal ellentében. A betéteket bármikor felmondás nélkül felvesszük vissza. Minden betevő egy-egy „Selfmen”-féle takarékpénztárát kap ingyen. 2711.**

— **Szabó-féle pármal ibolya-zsappan és szappanok ideálja.** Rendkívül kellemes, lágy habzása, finom ibolya illata s bőrpuhító hatása olyan, hogy egyetlen külföldi zsappan sem versenyre kel vele. Készíti: Szabó Béla piperezsappangyáros Miskolcon. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerárban s jobb divat-áru kereskedésben. Főraktár Aradon Vojtek és Weiss drogériájában. 3121

— **Tulzufolt raktár miatt elegáns női táskák és más bőrárak mélyen leszállított árban és minemű kókus lábtörők, fürdő gyékények, parquetta kefék és más háztartási árak, pipere és illatszerek nagy választékban kaphatók Hegedűs Gyula kávé-, pipere- és illatszereüzletében, Arad, Andassy tér 13. 3411**

— **Sok évi megfigyelés.** Emésztési gyengeségeknel és étvágyhiánnyal, általában minden gyomor-bajnál, a valódi „Moll-féle seidlitz porok” bizonyultak a legsikeresebbeknek a többi szerek fölött, mint gyomorerosítók és vértisztítók. Egy doboz ára 2

korona. Szétküldés naponta utánavétel Moll A. gyógyszerész, cs. és kir. udv. szállító által. Bécs, I. Tuchlauben 9. A vidéki győgszertárakban határozottan Moll A. készítménye kérendő az ó gyári jelvényével és aláírásával.

— Likör aromák kitűnő likörök előállítására; — házilag — Vojtek és Welsznál. 191

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Meghívás. Felkérőn az aradi Rákóczi-társaság t. tagjait, hogy az aktuális kérdések megbeszélése céljából társaságunk helyiségében ma (szombaton) este 8 órakor tartandó értekezleten megjelenni sziveskedjenek. Tisztelettel **Zubor Andor**, elnök.

(*) A Good Templar rend aradi 25. sz. Kiáltás pánolya tegnap ülést tartott Vadász Ármánd dr. elnöke elnökölt. Targyalás alá került a tél folyamán kifejtendő nagyvezetésű agitáció és munkaprogram is. **Schuster Odon** dr. úr újszerű felvilágosító a programblatóság javaslatát, melyben a páholy által rendezendő nyilvános előadások, az antialkoholizmus szemérmének sajtótermékek útján való terjesztésének és az agitáció egyéb eszközeinek aipielvel vannak lefektetve. A páholy minden harmadik vasárnapon nyilvános, népszerű, ismeretterjesztő előadásokat fog tartani, még pedig nemcsak páholytagok, de páholyon kívüli előadók közreműködésével. Előadók lesznek: **Heker Adif**, **Fodor Odón** dr., **Krennar Miklós** dr., **Léwinger Miksa** dr., **Jancsics Ferenc**, **Bak Sándor**, **Szentmiklósi Sándor**, **Janku Kornél** dr., **Kara Győző**, **Auszterwell László** dr. stb. A páholy továbbá Budapestről nagy, tudományos előadásra meghívja **Hollós István** dr. és **Dóci Imre** dr. t. a tavasz folyamán népgyűlést fog rendezni, a tél folyamán pedig szórakoztató estélyt rendez az alkohol káros hatásait az Uránia mosgatónyépképző színházban előadásra kerülő vetített képekkel illusztrált előadás keretében fogja bemutatni. — Végül különös súlyt helyez a páholy az antialkoholizmus tanainak a munkásság és alsóbb néprétegek között való terjesztésére. Ez a célból nemcsak külön népszerű előadások tartását vette törvébe, hanem az alkohol káros hatásait röviden, pontokban összefoglaló reklamacédulákon fogja tömegesen terjeszteni, nyilvános előadásokra a munkásság figyelmét felhívni. Végül az ifjúságot isgyekszik felvilágosítani és törekvéseinek megnyerni, még pedig az egyes intézetek külön felkérőndő igazgatóságának támogatása útján. A javaslatot egyhangúlag elfogadták.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 20.

Az elmaradt csapadékot most kárpótolva kapjuk, kérdés azonban, hogy a sok eső nem fog károsnak bizonyulni.

A gabonaüzlet irányzata szilárd, a mezőgazdasági állapotról nem a legjobb hírek érkezők.

A mal piacon a kedvezőellen időjárás folytán gyér hozatal volt.

A mal piacon eikelt:

800 mm. buza 11.70—12.00

800 mm. tengeri 6.10—6.20

— mm. rozs 8.90—

— mm. zab 7.20—

— mm. árpa 7.50—

A gabonárák 50 kilogrammonként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, november 20.

Amerika 1/2-el olcsóbb, 6 ezer mm. 5 fillérrel olcsóbb.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Dél szárlat	2 órái szárlat
Buza áprilásra . . .	12.88—12.88	12.91—12.92
Tengeri májusra . . .	7.54—7.56	7.57—7.58
Ros áprilásra . . .	10.81—10.82	10.87—10.88
Zab áprilásra . . .	8.63—8.64	8.66—8.67
Buza 1909. októberre	10.97—10.98	11.04—11.05

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény 627.50
Magyar hitelrészvény 730.50

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

B. E. Temesvár. Az 1909. évi naptárban készöljük.

Tengeren. A fentebbi üzenet önének is szól.

IDEGENEK ARADON.

— November 20. —

Fehér Kereszt szálloda. Herman József utazó Budapest. — K. Czelka János utazó Nagyszében. — Szalai Részó orvos Bánhegyes. — Lefkovits Mór utazó Budapest. — Rébl Sándor utazó Budapest. — Képesy Árpád osztálytanácsos Budapest. — Dezsényi Gyula igazgató Budapest. — Bene György máv. felügyelő Budapest. — Láng Samu utazó Budapest. — Liptovszky Nándor máv. felügyelő Budapest. — Kohn László fakereskedő Sarkad. — Bencze Tibor földbirtokos Békéscsaba. — Gönczy Béla máv. felügyelő Budapest. — Beliczey Gerő földbirtokos Békéscsaba. — Fodor József mérnök Budapest. — Náray Ernő vasúti és hajzási biztos Budapest. — Markstein Jakab utazó Budapest. — Csepessanyi Lajos utazó Budapest. — Weisz József utazó Kismárton. — Stern József gyáros Debrecen. — Popper Gyula utazó Budapest. — Menezel Ignác kereskedő Szolnok. — Martinyi Pál ker. utazó Budapest. — Zsoldos Sándor utazó Budapest. — Weisz Gyula utazó Bécs. — Glück Lajos utazó Bécs.

Központi szálloda. Wein Adolf utazó Bécs. — Schamburg Izidor ügynök Budapest. — Gönczi Dávid utazó Budapest. — Halász István utazó Budapest. — Tornya Arnold utazó Budapest. — Zsoldos Sándor utazó Budapest. — Balint Jenő földbirtokos Törökkanizsa. — Münz Lajos utazó Budapest. — Litinsky Zoltán utazó Budapest. — Selli József utazó Versec. — Barta Sándor utazó Budapest. — Gyenes Ignác kereskedő Budapest. — T. E. Knecht igazgató Budapest. — Kernstein Gyula igazgató Budapest. — Janosi István kir. erdész Fehértomp. — Waldmann Gábor utazó Budapest. — Hoffmann Sándor utazó Budapest. — Lemberger Armin utazó Pozsony. — Bernlaszter József utazó Bécs. — Horhinger Arnold utazó Bécs. — Egri Sándor bányamérnök Bécs.

Pannonia szálloda. Dávid Samu kereskedő Nadas. — Dávid Jakab kereskedő Tauc. — Filip Simon lelkész. — Karlik József áll. tanító Szentleányfalva. — Asztalos László utazó Hódmezővásárhely. — Jonesca Bárd diák Páris. — Jonescu Károly diák Páris. — Matyuga Győző utazó Budapest. — Buzás Kálmán uradalmi intező Sarkad.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1908. évi november hó 21-én:

C) bérlet

C) bérlet.

Virraszt a szerelem.

Vigjáték 4 felvonásban. Írták: Fiers és Caillavet. Fordította: Adorján Andor.

SZEMÉLYEK:

De Juvigny	Pollinuszné.	Vernet Adolf	Szendrey M.
Jacqueline	H. Harmath J.	Merlin abbé	Várnay Jenő.
Carteret	Ditroi Mór.	Juvigny	Mártony R.
Lucienne	Novák Irén.	Rose	Benkőné.
Bernier Sophie	Zalay Margit.	St. Hermine	Lászy Etel.

Készítés este 7 óra től órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

A kékszakkú herceg.

Műsor 1908. november hó 21-én szombaton:

1. A gonosz anyós. Bohózat. — 2. A kis madártolvajok. Életkép. — 3. Betörők munkában. Kacagató. — 4. A Rajah kincseszekrénye. Mese. — 5. Tolvaj az éléskamrában. Bohózat. — 6. A dollárkirály. Látványosság. — 7. A fajsi boszorkány. Dráma. — 8. Uszók ház. Kacagató. — 9. Úgyes varázsló. Látványosság. — 10. Kémelek elfogatása és kivégzése. Szenciáclós. — 11. Hogyan alusznak Párisban? Komikus. — 12. A kékszakkú herceg. Mese.

Előadások: Este 5 órától 11 óráig.

Minden előadás alatt katonasene játszik. — **Orkánadás.**

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Métfőn, november 23-án először:

Az aradi gyásznapok.

Egy felvonásban, 50 színesen vetített képpel.

Összeállította: Horovitz Gusztáv.

Helytak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér

NYILTTES.

Stock-Cognac

Medicinal

szavatolt valódi borpárlat 1867

Camis és Stock

gőzpároló telepéből

BARCOLA.

Egyedüli Cognac-gőzfőzde, állandó hivatalos vegyi ellenőrzés alatt. — Kapható minden jobb üzletben. —

8674—908. tkv. sz.

Árverési hirdetmény kivonat.

Az aradi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Kerpel Zsigmond ügyvéd, verseci lakos végrehajtónak, Hruska Mária által képviselt kiskoru Schustersics Vilma és Lujza belovári és Kardovszky Gusztávné szül. Schustersics Irma zagrabi lakos végrehajtást szenvedők elleni 700 korona tőkekövetelés és járulékok iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék területén lévő, Arad Pernyáva külvárosában fekvő, az aradi 1823. sz. tkv-ben A. + 1 sor. 2806. hrsz. alatt felvett Fejze-utcai 10—11. sz. ház, szárazmalom, udvar és kertből kiskoru Schustersics Vilma, kiskoru Schustersics Alojzia és Kardovszky Gusztávné szül. Schustersics Irmát egyenlő arányban illető 1/3 rész hányadára az árverést 1397 k. ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1909. évi január hó 9-ik napjának délutáni 3 óra-ker az aradi igazságügyi palota földszint jobbra levő 48. számú helyiségébe megtartandó nyilvános árverésen megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át, vagyis 139 korona 70 fillért készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. november hó 1-én 8333. sz. a. kelt igazságügyministeriumi rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Arad, 1908. évi augusztus hó 21-ik napján.

Az aradi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság.

Aknay,

3491

kir. tozáki bíró.

Ön csodálkozik!

4 pár cipő
csak 6 kor. 90 fillér.

Óriási nagy mennyiségű cipő-árak vétele folytán rövid ideig nevetséges olcsó áron árusítok. 2 pár úri és 2 pár női fűzős cipő erősen szegezt talpakkal igen finom bőrből, igen elegáns, legújabb divatu és amelletten igen erős. Nagyság akár centiméter, vagy szám szerint. Mind a 4 pár csak 7 koronába kerül. Utánvételes küldés. Kicsérelés engedélyezve, esetleg a pénz visszazáradatik. 3593

L. Zweig, Krakau 51.

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Arad, Atzél Péter-utca 2.

(a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvar.)

Telefon-szám 585.

Gáz- és villanylámpák,
csillárok, legjobb minőségű

gáz, villany, benoid
izzóttestek, ivilámpaszemek,

rechaud-k acetylen égők, üveg-
felszerelések: hengerek, ernyők,
tulipán és gyöngyök, szerelési
anyagok legolcsóbb árakban és
kivitelben. 3436

Aki köhögés

Önmagát és gyermekeit a
rekedtség, katarus, elnyálkásodás erős dohányzás folytán beállott hurut és görcsös köhögéstől megszabadítani óhajtja, annak igen ajánlatos a

Kaiser-féle
Mell karamella

(a három fenyővel.)
5500 közjegyzőileg hitelesített
bizonyítvány van erről.
Csomagja: 20 és 40 finér,
doboza 80 fillér.

Kapható: Guterl Pálde Koloman, Bajcs
Árpád, és Rozsnyai Mária gyógyszerár-
tában Arad, Zombory János gyógyszerár-
tában Szentháromszéchez Új-Szt. Anna, Székely Sán-
dor Iris gyógyszerár-tára Lippa, Teffert Károly
gyógyszerár-tára Bék, Krausz Blomér gyógy-
szertára Glogovász, Vajtek és Weisz drógo-
riája Arad.

3392

502-1908. sz.

Árverési hirdetmény.

A törvényhatósági bizottság 27651/68-1908. sz. határozata alapján Arad sz. kir. város gazdasági széké a város tulajdonát képező, kurtics községben levő 9^{1476/1600} hold szántóföld örök áron való eladása iránt folyó év november hó 30-án d. e. 10 órakor árverést tart.

Kikiáltási ár katasztrális hold-
danként 2000 korona.
Bánatpénzül letendő a kiki-
áltási ár 10%-a készpénzben

vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta n szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bálnompénz mellékelve van, s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a 104. számú szobában az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1908. évi november hó 15 én tartott üléséből.

A gazdasági szék.

Könyvkötészetünkben egy ügyes fiu tanulónak

3 korona kezdőfizetéssel
felvétetik.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

3588

Értesítés!

Van szerencsénk a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a **Szent-Pál-utca 10. szám alatti**

Ipar-kávéházat

átvettük s azt személyes felügyeletünk alatt fogjuk tovább vezetni. Az ünnepélyes megnyitás folyó hó 21-én szombaton déli 12 órakor fog megtörténni. Jóbarátaink és jóakarcunkat esti 5 órakor megvendégeljük, mely célra 2 nagy hordó sörte fogunk csapra verni. Minden szombaton tea estélyt rendezünk. Egy tea, süteménnyel együtt 15 kr

A kávéház a mai kor igényeihez kepest a legkényelmesebben van berendezve, úgy hogy családoknak is a legkellemesebb szórakozási helye lesz, azonkívül külön ezeparek is állanak t. vendégeink rendelkezésére. Kávéházunkban mindenkor a legkitünőbb italok és hideg étek a legjutányosabb árban kaphatók. — **Mindennap cigányszene.** — Amidőn a nagyérdemű közönséget a legfigyelmesebb kiszolgálásról biztatjuk, kérjük jóindulatu pártfogásukat szolgálattész tisztelettel

FRISCH és KLEIN

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!

≡ Feltünően szép ≡

estélyi és alkalmi cipők, menyasszonyi kelen-
gyék, elegáns férfi, női és gyermek utcai cipők minden kivitelben.

A hirneves „Kobrak“ cipőgyár gyártmányainak egyed-
elárusítása.

Valódi orosz bagaria csizmák mérték
szerint készítettnek.

Teljesen különálló olcsóáru osztály. 967

Lányi Marcell

„Kobrak“ cipőraktárában

Arad, Atzél Péter-utca 1. sz.

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!

UJ ÜZLET!

UJ ÜZLET!

APRO HIRDETESEK.

Kölgyeim!

Olyan elvált v. özvegy distingvált, szép, fess urlaszonnyal, ki nem kalandvágyó, ki tud titoktartó lenni, s kit esetleg anyagilag is támogatnák, szeretnék megismerni és állandó barátságot kötni. Csak fényképpel és névvel ellátott levélre válaszolok, melyeket azonnal visszaküldök. Magam részéről szép snájdignak mondott, vidéki fiatal ember vagyok. Leveleket továbbít a kiadóhivatal „Jellemesség és komolyság” jelige alatt. 8548

Elcserélődött

a Kölcsei-egyesület ülésén egy belon-kalap Meisl és Adler-cég jelzésével. Visszacserélése a kiadóhivatalban eszközölhető. 3589

Kitünő

jó minőségű hegyi bor nagyobb mennyiségben kapható Jánossy János urnál Arad, Lahner György-utca 7/a. 3580

Becher és Hildeshemi-féle

világhírű pénzszekrények csakis Pollák Arnold szállítónál kaphatók Arad, Petőfi-utca 3588

Legjobb francia divatlap

a „La Toilette Moderne”. Ára számunként 1 kor. 20 fill. Kapható Ingusz I. és Fia könyvkereskedésben Arad, Weitzer János-u. 201

Joghallgató,

ki a gépiráshoz is ért, azonnal alkalmazást nyerhet Dr. Köpf János ügyvédnél. 8590

Üzleti könyvek:

strazzák másolókönyvek stb. Irodai kellékek, írószeresek, levélpapírok és ügyvédi nyomtatványok legkedvezőbb beszerzési forrása. Kerpel Izsó könyv- és papirkereskedése. Ugyanott egy jó Meidinger-kályha eladó. 8161

Keresek egy

gabona bevásárlót

a ki a szakmát teljesen érti.

Beszélje a magyar, német és román nyelvet.

Sürgős ajánlatok

Mann Vilmos,

Kisjenő-Erdőhegy

küldendők. 3594

MOLL-FÉLE SEIDLITZ-POR

Csak akkor valódi, ha mindegyik doboz Mollnak védjegyét és aláírását tünteti fel.

A MOLL A-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása legmakacsabb gyomorbajok, testi bántalmak, gyomorgörcs és gyomorhív, rögsött székrekedés, máj bántalmak, vértelenség, aranyér és a legkülönbözőbb más betegségek ellen a jeles hájász, mely évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. — Ára egy lepecsételt eredeti doboznak 2 korona. — Hamisítások törvényileg fenyítettek.

MOLL-FÉLE SÓS-BORSZESZ

csak akkor valódi ha

mindegyik üveg Moll. A védjegyét tünteti fel és „A

Moll” felirattal önozattal elzárva van. A Moll-féle sóborszesz növeztetésen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szer, kőszvény, ceusz és a meghűlés egyéb következményeinél legismertesebb népszerű. — Egy önozott eredeti üveg ára 2 korona.

MOLL-féle gyermekszappan.

Legtömőbb, egészen új rendszer szerint előállított gyermek és hölgyiszappan gyermek és felnőttek okszerű bőrápolása. Egy darab ára 40 fill. 5 darab kor. 1.80 fill. Minden darab gyermekszappan a MOLL-védjeggyel van ellátva. — Főszéküldés:

MOLL A gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs, L., Tuchlauben 9. sz.

5041

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítettek. A raktárakban tessék határozottan MOLL A. aláírásával és védjegyével ellátott készítményeket kérni. Aradon kapható: FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ARPAD gyógyszerárakban.

TATAI BRIKETT

KITÜNŐ SZOBAFÜTÉSI SZÉN.

Jutányos árban azonnal szállítja:

Magyar Általános Kőszénbánya
Részvénytársulat

5835

Budapest, V., Erzsébet tér 19.

Karácsonyi Occaszió!

Minden versenyt kizáró olcsó árak!

120 cm. széles Angol kelme most 85 kr.

120 " " Costüm " " 75 kr.

120 " " Mochair " " 75 kr.

Ezek rendes forgalmi ára volt

— 1 frt. 80 kr. —

1000 féle selyem maradékok blousokra

alkalmas átlag métere 1 frt. 20 kr.

Mosó barchet, mosó flanel métere

20 krajcár.

Óriási választék női és gyermek
kötényekben.

Olcsó keztyük,

Olcsó harisnyák,

Olcsó alsó ruhák,

Olcsó zsebkendők,

Olcsó szörme gallér.

391

Mielőtt bevásárlásait beszerzi, kérjük kirakataink megtekintését.

Felülmulhatatlan olcsó reklám árak.

ESTE új külső kivilágítás.

Számtalan ajándéknak alkalmas cikkek.

Rosenblüh H. és Társa.

Törlesztéses amortizációs tisztviselő kölcsön

kapható a következő feltételek mellett 1000 korona után:

Hány éves kölcsön	Havi részlet	A. csoport	B. csoport
10	120	Kor. 11.61	Kor. 12.19
12	144	„ 10.28	„ 10.78
15	180	„ 8.99	„ 9.39
20	240	„ 7.75	„ 8.08

3497

kezelési költség, részjegy vagy részvény címén semmi levonva nem lesz, biztosítás, kezes megváltás, kártalanítási ellenérték stb. címeken a feleknek felesleges többköltsége nincsen. — Bővebb felvilágosítással szolgál

HERZOG SÁNDOR jelzálog-kölcsön közvetítési irodája
Aradon, Weitzer János-utca 15. szám.

Aradi nyemda részvénytársaság könyvnyomtatása.

Nyomtatott Kurzweil János és Társa budapesti festőgyáranak festékével.